وەچەی ئەڵڵا

بۆچی پێویستە بیر لە بەرەنگاربوونەوەی زێدەڕۆیانی ئایینی بکەینەوە؟

نووسینی: ئەحمەد مەنسوور

وەرگێڕانی لە ئاڵمانییەوە: نادر فەتحی (شوانە)

www.rojhalat.de

www.bokan.de

پێرست

پێشەکی وەرگێڕ..... 2
سەبارەت بەو گەنجانەی دەبێ بەخێرایی یارمەتییان بدەین 5
تەنیا لووتکەی شاخێکی سەهۆڵین؟ 42

پێشەکی وەرگێڕ

کێشەی ئیسلامی سیاسی و کارتێکەرییە نەرێنییەکانی لەسەر گەنجان لە گۆڕەپانی قوتابخانە، زانستگا و کۆمەڵگای وڵاتانی ڕۆژئاوا، بەتایبەت وڵاتی ئاڵمانیا، بەردەوام قووڵ و جیددیتر دەبێتەوە. بەداخەوە بەرپرسانی سیاسی و کۆمەڵایەتی وڵاتانی ڕۆژئاوایی بەهۆی بوونی تولەرانس، لێبوردوویی و ماڤی مرۆڤ لەم وڵاتانە و مەسڵەحەتی کاتی وبیرنەکردنەوە لە داهاتوو، نەیانتوانیوە ڕوخساری ڕاستەقینەی ئیسلامیستەکانی سەر بە ڕێکخراوەی سیاسی-ئیسلامی-جاسووسی زێدەڕۆی ئیسلامی کە خەریکی گونجاندنی بیرۆکەکانی حکوومەتی ئەردۆغانی تورك و خامنەیی ئێرانین، بناسن. لەو پەیوەندییەدا لە نەوەدەکانەوە تەنیا لە لایەن ڕژیمی کۆنەپەرەستی ئێرانەوە نیزیکەی زیاتر لە ٥٠ بنکەی جاسووسی لە ئاڵمان دروستکراوە کە لە لایەکەوە پارە و یارمەتی بۆ بڵاوکردنەوەی بیرۆکەی ئیسلامی بناژۆخواز و تێکدانی مێشکی گەنجان لە دەوڵەتی ئاڵمانیا وەردەگرن، لەولاشەوە دژ بە بەها ئینسانییەکان و ماڤی مرۆڤ لەم وڵاتە دەوەستن.

لەگەڵ دەسپێکی شۆڕشی ژن، ژیان، ئازادی لە ئێران وردە وردە سیاسەتوانانی ڕۆژئاوایی کە تا ئێستا لەسەر بەرژەوەندیی ئابووری خۆیان نەیاندەویست بە چاوی کراوە سەیری مەترسییەکانی ئیسلامی سیاسی بکەن، چاو و گوێیان کراوەتەوە و بەرەنگاری ئەم دێوەزمەیە بوونەتەوە کە ژیانی مرۆڤیان تەنانەت لەم وڵاتانەش خستۆتە مەترسییەوە. ئەمڕۆ واتە چوارشەممە ٢٤ی ژوانی ٢٠٢٤ کە خەریکی وەرگێڕانی ئەم نووسراوەیەم، هەواڵ گەیی کە هەموو بنکە جاسووسییەکانی ئێران لە ئاڵمانیا هێرشیان کراوەتە سەر و هەموو کامپێوتر و سامانی ناو بنکەکان لە لایەن پۆلیسی ئاڵمانیاوە دەستی بەسەردا گیراوە. هیوادارم ئەم کارە بەردەوام بێ و ڕێگا لە چالاکی بنکەکانیتری ئیسلامی سیاسی وەك سەلەفی، ئەردۆغان، حیزبوڵڵا و تێڕۆریستەکانیتر بگیرێ.

بۆچی گەنجان بەرەو بیرۆکەی جیهاد لە وڵاتانی ڕۆژئاوایی ڕادەکێشرێن؟ ئایا ئایینی ئیسلام بەرپرسیارە بۆ کاری تیرۆریستی؟ هەروەها چۆن دەتوانین ڕووبەڕووی توندڕەویی ئایینی ببینەوە؟ تا ئێستا سیاسەت، کۆمەڵگا و بە تایبەت قوتابخانەکان لەکاتی هاتنە ئارای ئەم پرسیارانەدا بێ دەرەتان بوون. سەیریش نییە، چونکە وەک ئەحمەد مەنسوور زانای بەناوبانگی دەروونناس و شارەزای ئایینی

ئیسلام بە جەختەوە پیشانی دەدات مشتومڕەکان بەلاڕێدا دەبرێن. ئەم زانا ڕەخنەگرەی ئایین بە ڕوونی و ڕەنگدانەوەی سەرنجڕاکێشی بارودۆخەکەوە وەڵامی ئەم پرسیارانە دەداتەوە. چونکە کەس وەک ئەو هەردوولا ناناسێت. ئەو، پێش ئەوەی ببێتە ڕەخنەگەری ئایینی، خۆی ئیسلامییەکی گەلێك توندڕەو بووە. ئەحمەد مەنسور ئێستا لە بەرلین وەک دەروونناسێک کاردەکات و چاودێریکار و یارمەتیدەری خێزانی گەنجانی توندڕەو و زێدەڕۆیە و بەهۆی پاشخانی ئەزموونەکانی خۆی و کارە کۆنکرێتیەکانی خۆپاراستن، بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش پیشان دەدات کە ڕادیکاڵکردنی گەنجان کارێکی گەلێك ساکار و- گونجاوە و بانگەشە بۆ چاکسازی لە پراکتیزەکردنی ئایینی ئیسلام دەکات.

ئەحمەد مەنسوور، لەدایکبووی ساڵی ١٩٧٦، عەرەبی ئیسرائیلییە و لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە لە شاری بەرلین دەژی. دەروونناسێکی شارەزایە و هاوکاریی پڕۆژەکانی دژ بە توندڕەوی دەکات. بەهۆی چالاکییەکانیەوە خەڵاتی موسە-مێندێلسۆنی "Moses-Mendelssohn" بۆ پەرەپێدانی تولەرانس و لێبوردەیی وەرگرت. وەك حامید عەبدولسەمەد، ئەویش چەندین بڵاوکراوەی لەسەر بابەتی ئیسلامیزم، سەلەفیزم و دژە جوولەکەگەرایی بڵاوکردۆتەوە.

نادر فەتحی (شوانە)

سەبارەت بەو گەنجانەی دەبێ بەخێرایی یارمەتییان بدەین

عابید، گەنجێکی بەتوانای شاری ئۆفێنباخ "Offenbach"، خوێندنی ئامادەیی بە ئەنجامێکی باش بەکۆتایی گەیاندووە. دەورەی سەربازیی لە ئاڵمان تەواو کردووە و ئێستا قوتابیی زانستگا لە بواری کاری کۆمەڵایەتیە. ژیانی پیشەیی داهاتووی گەلێك هومێدبەخشە. چلۆن لە پڕێکدا کەوتە دۆخێکەوە بەها دیموکراسیەکانی ئەم کۆمەڵگایە ڕەت کاتەوە؟ چی ڕوویداوە و ڕەوتی ژیانی گۆڕیوە؟

هێلێنا"Helena"، کیژێکی گەنجی شەرمن و دڵۆڤان، وەک مەسیحییەکی ئۆرتۆدۆکس گەورە بووە. لە ماوەی چەند مانگێکدا لەبەر چاوی دایکی، ژنێکی موسڵمانی خواپەرستی لێ دروست دەبێ، خاوەنی تێڕوانینێکی ڕادیکاڵ و ڕووپۆش لەسەرە، و گەورەترین ئاواتی ئەوەیە هاوسەرگیری لەگەڵ موسڵمانێکی دڵسۆز بکات و تەنانەت هەموو پەیوەندییەک لەگەڵ خێزانەکەیدا دەپچڕێنێت. ئەو کچە کێی ناسیوە؟ بەدوای چیدا گەڕاوە و چی دۆزیوەتەوە؟

جێنس"Jens"، کوڕێکی گەڕەکێکی بەرلین، خوێندکارێکی باش نەبوو، بەڵکوو گەنجێکی خاوەن خەون و ئارەزوو بوو، چێژی لە ئازادییەکەی وەردەگرت و بەدوای مانای ژیانیدا دەگەڕا. لە ماوەی سێ مانگی هاویندا وەک کرێکارێکی کاتی لە کۆمپانیایەك، دۆخی بە تەواوی دەگۆڕێت. لەو کاتەوە ڕۆژانە سەردانی مزگەوتێک دەکات، نوێژ دەکات، بەڕۆژوو دەبێت و تێگەیشتن و تامەزرۆیی بۆ ئیسلامیزمی بناژۆخواز لەخۆی نیشان دەدات. لەپڕێکدا کۆچ دەکات بۆ سوریا، پەیوەندی بە دەوڵەتی ئیسلامی(داعش)ەوە دەکات و خەونی ژیان و مردنێکی قارەمانانە لەڕێگای جیهادەوە دەبینێت. ئەم گۆڕانەی ژیانی لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە؟ چ شتێك کارتێکەریی لەسەر بووە؟

ئەم چەشنە ڕووداو و ژیاننامانە، کە دواتر بە وردی دەگەڕێمەوە سەر هۆکارەکانیان، ئێستا لە ئاڵمانیا، هەروەها لە سەرانسەری ئەورووپا تەنانەت لە سەرانسەری جیهانی ڕۆژئاوادا باوە و بەردەوام پەرە دەستێنن. لێرەدا باس لەسەر هۆکارەکانی ئەم ڕووداوانەن و چلۆن دەتوانین هەڵسوکەوتیان لە هەنبەردا بکەین. چونکە کاتی ئەوە هاتووە کۆمەڵگا ڕۆژیاواییەکەن واز لە چاو قووچاندن بهێنن و دەست بکەن بە دۆزینەوەی چارەسەری هەزاران هەزار گەنج کە من ناوی "وەچەی ئەڵلا"م لەسەر داناون.

زستانی ساڵی ٢٠١٤ سەردانی شوێنی ڕووداوێك لە باکووری پارێزگای هێسن "Hessen" دەکەم، شارێک کە نزیکەی ٥٠ هەزار دانیشتووی هەیە. من و هاوکارێکم لە بەرلینەوە بۆ کاری پەروەردەیی ئەم سەفەرەمان پیشە کردووە. نزیکەی بیست گەنج لە هۆڵێکی وەرزشی چاوەڕێمان دەکەن. پلەی کەشوهەوا بە هەڵسەنگاندن لەگەڵ ڕۆژانی پێشوو دابەزیبوو و بەفر باریوە. گەنجەکان بە پۆلیوێری کڵاودارەوە، شاڵگەردن، کڵاوی بەیسباڵ و سەرپۆش و پێڵاوی نایکەوە لە پەنا شۆڤاژی لاینی درێژی هۆڵەکەدا کۆبوونەتەوە. ئایا تامەزرۆییان بۆ قسەکردن لەگەڵ دوو کەس هەیە کە لە بەرلینەوە هاتوون و دەیانەوێ لەسەر مەترسییەکانی بناژۆخوازی و ڕادیکاڵبوون ئاگاداریان کەنەوە؟ دیارە ئێمە وەڵامەکەی نازانین، بەڵام لانیکەم ناوەکانمان ئەحمەد"Ahmad" و سەم"Cem" ناوی عەرەبی و تورکین، ئەمەش ڕەنگە متمانە لەناو ئەو گەنجانەدا دروست بکات و لەوانەیە دۆخی ژیانیان ئارام کاتەوە.

خواردنەوە و پیتزا بۆ گەنجان ئامادە دەکەین، کچانی بە سەرپۆش و بێ سەرپۆش بە شێوەیەکی دادپەروەرانە خواردنەکە لەناو خۆیاندا بەش دەکەن. هەندێک لە کوڕەکان ڕیشیان هەیە و کڵاوی بچووکیان لەسەرە.

هەندێکیتر دەیانەوێت لە ڕوخساری هیپ هۆپدا دەرکەون. چ شتێك لێرە چاوەڕوانیمان دەکات، نازانین؟ وەک هەمیشە لەگەڵ ئەم چەشنە ڕووبەڕووبوونەدا بڕێك پەرۆش و کونجکۆڵین و کەمێکیش دەمارگیر. با بزانین چی دەتوانین بۆ ئەو گەنجانە بکەین؟

ئێمە دەمانەوێ لە باخچەی ڕۆشنگەریاندا "بیرچێنەر" بین، حەز بە چاندن دەکەین و هەندێکجاریش دەست دەکەین بە ڕنینی گژوگیای هەرز. هیوادارین بە جەختکردن لە کۆمەڵگای مەدەنی و شارستانی، ئەو کۆمەڵگا دیموکراسییەی ئەم گەنجانە تێیدا دەژین، بتوانن پاداشتەکانی کە پێکەوەژیانی هەمەڕەنگ و لێبووردوویيە، وەربگرن. تەنیا بەم شێوەیە کاری خۆمان بە سەرکەوتوو دەبینین. بەڵام بەداخەوە لە لایەن بەرپرسانی وڵاتەکەوە بۆ ئەو کارە هێشتا زۆر کەم هێزی ئینسانی تەرخان کراوە، زۆرجار کاتێکی گەلێك کەم و سنووردارمان بۆ ئەرکەکانمان هەیە چونکە بە سادەیی شوێنی لەوچەشنە گەلێك زۆرن و دەبێ هاوکات لە هەموو ئەم شوێنانە بەشدار بین.

ئەم کارەمان کە لە ناوەندەی گەنجانی باکووری هێسن بەڕێوەی دەبەین، دەکرا لە هەر شارێک یان شارۆچکەیەکیتری ئاڵمانیا بەڕێوەبچێ. چیرۆکەکان لە سەرانسەری وڵاتدا زۆرجار هاوشێوەن. لەم حاڵەتەدا،

توێژەری کۆمەڵایەتی سەنتەرەکە ئیمەیڵێکی نیگەرانکەر و گەلێك مەترسیداری بۆ نووسیبووین. بۆ بەستێنی باسەکە: لەسەدا ٩٩ی ئەو گەنجانەی بەردەوام سەردانی ناوەندەکە دەکەن، پێشینەی موسڵمانیان هەیە. کارمەندە دڵسۆزەکانی شانازی بەوە دەکەن کە کێژێکی زۆر ڕوویان تێدەکەن. ئەمە شتێکی ئاسایی نییە. ئەو خێزانانەی سیستەمی بەهای پیاوسالاری ئیسلامییان هەیە، زۆرجار ڕێگە بە کچەکانیان نادەن بەشداری هیچ چالاکییەك بکەن، وەک یانەیەکی لاوان کە تێیدا کوڕان بناسن، لێکتر نیزیك ببنەوە و کاریگەری "مرۆڤی نامۆ"یان لەسەر بێت. بەڵام لێرەدا وێدەچێت ئەم هەڵسوکەوتە جیاواز بێت.

بەڵام لە کاتی خوێندنەوەی ئەو ئیمەیڵەی کە توێژەرە کۆمەڵایەتییەکە بۆی نووسیبووین، وێنەیەکی باوەڕپێکراو دەرکەوت. پێشهاتە بێزارکەرەکان بەرپرسانی ناوەندەکەی نیگەران کردبوو. لە ماوەیەکی کەمدا لێدوانی بە ئاشکرای دژە جوولەکە لە نێو گەنجاندا پەرەی سەندبوو. توێژەرە کۆمەڵایەتییەکان و ڕاهێنەرانی ناوەند تووشی ترس و دڵەڕاوکێ ببوون کاتێک بینیویانە گەنجان چلۆن بە تامەزرۆییەوە چەپڵەیان بۆ هەواڵی هێرشکردنە سەر دامەزراوە جولەکەکان لە ئەورووپا لێداوە و چێژیان لێوەرگرتووە. تەنانەت ئەگەر بوونی کچان لە

کۆبوونەوەکەدا خۆی لە خۆیدا ئاسایی بێت، لە نێوان ئەو نێر و تەنانەت مێیانەی میوانداری ناوەندەکە دەکەن، زیاتر هەڵسوکەوتی جێی پرسیار دەردەکەوێت: "خوشکەکەم خۆت داپۆشە پێش ئەوەی ببیتە خۆراکی ئەبەدی بۆ ئاگری دۆزەخ." لەپڕێکدا هۆشدار و ئاگاداریی لەم چەشنە و هاوشێوەیانە دەبیسترا. هەندێک لە کوڕان ئامادە نەبوون یاریی پینگ پۆنگ لەگەڵ کیژەکان بکەن، خواردنی هاوبەش دروست بکەن، پێکەوە سەیری ڤیدیۆ بکەن یان لەگەڵ ئەوان گوێ لە مۆسیقا بگرن. هەندێکیتر هاوسۆزی سەلەفییەکان بوون، بەشداریان لە وتارەکانیاندا دەکرد و چێژیان لە ڤیدیۆی ئیسلامیستە ئاڵمانییەکانی سوریا و عێراق وەردەگرت کە لەسەر مۆبایلە زیرەکەکانیانەوە سەیریان دەکرد.

بە گشتی، توێژەرە کۆمەڵایەتییەکان لەسەر ئەو بڕوایە بوون تامەزرۆیی لەسەر پرسیاری سەبارەت بە "ئایین"، لە چەند ساڵی ڕابردووەوە لە نێو گەنجاندا بە شێوەیەکی بەرفراوان بەرز بۆتەوە و تاقمێك لە گەنجانی ناوەندەکەیان بە مرۆڤی ڕادیکاڵ و زێدەڕۆ ناودەبرد.

ئەوەی ئەو بەرپرسانە بۆیان باس کردبووین، ڕەنگە بۆ هەندێک گوێگر سەیر بێت، لەوانەیە بەزەحمەت باوەڕیان پێ بکرێت. بەڵام دۆخی هەزاران شوێنیتری ئاڵمانیا کە ئەمڕۆ

زۆرێک لە خێزانە موسڵمانەکانی تێیدا دەژین، لەگەڵ ئەو ناوەندی گەنجان جیاوازییەکی ئەوتۆی نییە. "ڕادیکاڵبوون"، "گۆشەگیرکردن" و بناژۆخوازی ئایینی بەردەوام لەو کۆمەڵانەدا پەرەی سەندووە، بە تایبەت لە نێو گەنجاندا. تەنیا ئەوەندەیە کە زۆرێک لە بەرپرسانی گەورەساڵ زۆرجار نایانەوێت لە نزیکەوە بزانن چی لە ئارادایە و چاوی لێ دەقووچێنن. دەڵێن: "ئەمە لایەنە خراپەکانی سەردەمی جحێڵی گەنجانە، تێدەپەڕێت." یان: "ئەگەر ئەم چەشنە گومانانە لەسەر قوتابخانەکەم و قوتابیان دەربڕم، لەوانەیە ناوبانگی باشی قوتابخانەکەمان لەدەست بدەین".

پەیامی ئەو توێژەرە کۆمەڵایەتییە نموونەیەکی باوی بێدەسەڵاتی و سەرکوتکردنە لە بەرامبەر دۆخێکدا کە مرۆڤی وەک ئەوان، هەروەها مامۆستایان، پەروەردەکاران، ڕاهێنەران و بەرپرسان لە هەموو شوێنەکانی وڵاتدا ڕۆژانە ڕووبەڕووی دەبنەوە. هۆکاری ئەمەش ئەو پێشهاتانەیە کە لەم ساڵانەی دواییدا بەردەوام دۆخیان خراپتر دەبێتەوە.

هەموو هەفتەیەک نیگەرانی و گلەیی هاوشێوەم لە بەڕێوەبەرانی قوتابخانە و مامۆستایانەوە پێدەگات کە بەدوای یارمەتی و ئەو پێشنیارانەدا دەگەڕێن کە پاڵپشتێك بۆ کێشەکانیان بێت، واتە بۆ هەوڵەکانیان، بۆ خەباتیان لە پێناو یەکپارچەیی مرۆڤ، دیموکراسی و گونجاندنی ئەو

گەنجانەی مەترسی تووشبوون بە نامۆیی و هەست بە بێگانەبوون لە کۆمەڵگاکانیان لەسەرە. چونکە لەمڕۆدا هەزاران گەنج زیاتر و زیاتر لە بەها و بیرۆکەکانی دیموکراسی دووردەکەونەوە. ئەوان بەردەوام دوور دەکەونەوە و گەورەکانیش تێناگەن بۆچی ئیتر ناتوانن لەم گەنجانە تێبگەن.

ئەو پەیام و بانگەوازانەی بۆ وەرگرتنی یارمەتی دەگەنە دەستم زۆرجار بە شێوازی تورەیی یان گەلێك شەڕەنگێزانە دەنووسرێن. چونکە ئەم چەشنە مامۆستا و توێژەرە کۆمەڵایەتییانە ئیتر بێزاربوون لەوەی لە خولێکی ڕاهێنانەوە بنێردرێنە خولێکیتر. ڕاهێنەران و مامۆستایان بەشداریان لە زۆر بۆنەدا کردووە کە بەرپرسان بۆ یارمەتیدانی گەنجان و ڕزگاربوونیان لەو دۆخە بەڵێنییەکی زۆریان پێداون هەروەها بۆ دوور خستنەوەیان لە ڕادیکاڵبوون پێشنیاری گەلێك زۆر بۆ چارەی کێشەکە پێشکەش کراوە. "پێزانی، تێگەییشتویی، هاندان"، ئەو چەمکانە هەموویان ڕەنگە بە نیازێکی باشەوە باسیان لێوە بکرێ، بەڵام سەرکەوتنی لێناکەوێتەوە. مامۆستایان و کارمەندانی کۆمەڵایەتی لەم چەشنە بەرنامانەدا بەشداری دەکەن، بێ ئەوەی بتوانن لە کارەکانی ڕۆژانەیاندا هیچ سوودێکی کۆنکرێتی لێ وەربگرن.

لەم پەیوەندییەدا دوو کۆنتێکست بەردەوام دووپات دەبنەوە. یان سەردانەواندن لەهەنبەر ئەم دامەزراوانە بۆ بێ بایەخکردنی کێشەکانە: هەڵسوکەوتەکە بۆ گەنجان تەواو ئاسایی دەنوێنێ و تەوەرەکە لە بنەڕەتدا بەزەحمەت شایانی باسە. یان دەبێتە هۆی ترساندنیان: ئەی هاوار، تیرۆریستی مەترسیدار لە نێو ئێمەدا هەن! لێرەدا چیتر بە تاک و بە وردی سەیری کێشەکە ناکرێ، بەڵکوو هەر گەنجێک بە شێوەیەك لە شێوەکان باسی ئایین بێنێتە گۆڕێ، بە گشتی بە مەترسیدار ناوزەد دەکرێت.

دوای بێ هیواییەکی گەلێك زۆر لە کردار و ڕاهێنانی زیاتری بێ ئەنجام، ئێستا پەروەردەکاران و ڕاهێنەران بەدوای چەمکی نوێ و کاریگەردا دەگەڕێن کە بتوانن چاوپێکەوتن لەگەڵ تاک بە تاکی گەنجان بکەن و گفتوگۆیەکی ڕاستەقینەیان لەگەڵدا وەڕێبخەن. بۆ بەدیهێنانی ئەمەش دەبێ بتوانرێ بیرۆکەکان بە ئازادی ئاڵوگۆڕ بکرێن و ئارگومێنتەکان بەبێ ترس، بەڵام هاوڕێ لە ڕێزگرتن لەهەنبەر یەکتردا بخرێنەڕوو. تەنانەت ئەگەر وشەی "ڕێزگرتن" وەك هۆکارێك بۆ بەکارهێنانی لە زمانی ئەمڕۆیی گەنجاندا ئیتر کۆن بووە و بە کردەوە کەمتر وەك سەردەمی کۆن بەکاری دێنن، بەڵام ناوەڕۆکە سەرەکییەکەی هەر دەمێنێتەوە. تەنیا کاتێک کەسێک ئامادەبێت و بتوانێ

ڕاستەوخۆ قسە لەسەر ئەو کێشانە بکات کە دەیبینێت، هەستی پێدەکات و لێی دەترسێت، مەرج بۆ گفتوگۆیەکی ڕێزدار گونجاودەکات.

حەوشەی قوتابخانە و کۆبوونەوەکانی لاوان شوێنی دیپلۆماسی نین. گەنجان بەدوای ڕاستی و ڕەسەنایەتیدا دەگەڕێن، دەیانەوێ سەرنجیان پێبدرێت، تەنانەت ئەگەر بە مانای وشەییش بێت. ئەمەش دەبێت لە ناوچەی ئێمەوە دەست پێبکات، بەتایبەت کاتێ لە هەموو شوێنێکدا باس لە مەیلی ڕادیکاڵبوونی مەترسیدار دەکرێت. واتە لێرە، لە باکووری پارێزگای هێسن.

خۆم و هاوکارەکەم پێشوەختە بەرنامەیەکی جێگیر بۆ کارەکەمان دانەناوە. سەرەتا پێش ئەوەی هەنگاوێکی کۆنکرێت هەڵگرین، هەوڵ دەدەین تێڕوانینێکی گشتی لەسەر دۆخەکە بەدەست بهێنین. دەمانەوێ بزانین ئەم گەنجانە لەم هۆڵە وەرزشییەدا، لەم پۆلە قوتابخانەیەدا یان لەو یانەیەدا هەڵسوکەوت لەگەڵ کام بابەت دەکەن. ئێمە بە باشی گوێیان لێدەگرین، دەزانین چ شتێك دەیانبزوێنێ، پاشان دەست دەکەین بە پرسیارکردن و گواستنەوەی بەڵگە لەسەر بابەتەکان و دەستپێکردنی گفتوگۆیەکی سالم لەگەڵیان. ئەم ڕێگایە بەرهەمدارتر و باشترە لەوەی بە پێشکەشکردنی بەرنامەیەکی پاوەرپۆینتی

کامپیۆتری سنووردار کە پێشتر ئامادەمان کردبێ، باسەکە درێژە پێبدەین. ڕاگەیاندنی پێشوەختە چاوەڕوانی یان ترسەکان دەوروژێنێ و ئەو گەنجانەی هەڵوێستی ڕەقیان تێدایە ئەگەری کاردانەوەی بەرگرییان گەلێك زیاتر دەکاتەوە.

لە هۆڵی وەرزشدا بە کورتی بۆ گروپەکەی ڕوون دەکەینەوە ئێمە کێین. هەموو چاوەکان سەیری ئێمە دەکەن، هەندێکیان بە کونجکۆڵییەوە، هەندێکیان بە گومانەوە یان بێزارییەکی ساختە. وێدەچێ تاقمێك لەخۆیان پرسیار بکەن: "ئەمانە لێرە هەوڵی چی دەدەن؟". بیست جووت چاو بە سەرسوڕمانەوە سەیرمان دەکەن کاتێك پارچە کاغەزەکان لەسەر زەوییە پارکێتە خراپەکەی هۆڵەکە دابەش دەکەین کە وشەی پێشنیار بۆ گفتوگۆ، لێدوان یان پرسیاریان لەسەر نووسراوە. وەك: "ناسنامە"، "ئایین"، "دوژمنایەتیی ئیسلامی"، "سەلەفییەت"، "دەوڵەتی ئیسلامی"، "جیهاد"، "یەکسانی"، "جیاوازی"، "چەوساندنەوە"، "ڕەگەزپەرەستی" یان "مافی مرۆڤ".

دوای ئەوەی هەرکام لە قوتابیان بە نۆبە کورتە زانیارییەك سەبارەت بە خۆیان دەناسێنن، پێیان دەڵێین: "ئێوە خۆتان بڕیار بدەن لەسەر کام تەوەر باس بکەین." لە هۆڵەکە گەنجان زۆر بە خێرایی خۆیان بەسەر ئەو گرووپانەدا

دابەش دەکەن کە تەوەری باسەکە بۆیان جێگەی سەرنجی تایبەتە. سەرەتا بە دەنگێکی نزم لە نێوان خۆیاندا مشتومڕ دەکەن، ئێمە خۆمان دەکشێنینەوە. وردە وردە یەکەم کچان و کوڕانی ناو گروپەکە بۆچوونی خۆیان دەردەبڕن. ژمارەیەکی سەرنجڕاکێشی گەنجان لێرە دەیانەوێت لە بۆچوونەکانیان سەبارەت بە ئیسلامیزم یان دەوڵەتی ئیسلامی خۆیان دوور ڕاگرن.

سەرەتا بەبێ ئەوەی کۆمێنتیان بکەین، بۆچوونەکانیان بە نووسینی وشەی سەرەکی لای خۆمان کۆدەکەینەوە. ئامینە دەڵێ:"من زۆر نارازیم لەوەی لە مێدیاکاندا بەردەوام مرۆڤی موسوڵمان وەك تێڕۆریست ناو دەبەن!" سەلیم"Salim"یش درێژەی پێدەدا و دەڵێ: "بەڵام مرۆڤی موسوڵمان هیچ پەیوەندییەکی بە تێڕۆریزمەوە نییە. هەموو ئەو هەواڵانەی باس لە ئیسلام و تیرۆر دەکەن بە شێوەیەك زێدەڕۆیی تێدا کراوە. کارێکی گەلێك شێتانە! داعش تەنیا مەزهەبێکی بچووکە لە شوێنێکی عێراق. ئەوان لەگەڵ سەلەفییەکان کاری هاوبەش ناکەن!" هاوڕێی تەنیشتی دەستی بەرز دەکاتەوە: هاوار دەکات و دەڵێت: "بە گشتی ئەوەی داعش دەیکات تەنیا لەبەر ئەوە ڕوودەدات کە ئەمریکا و ئورووپا زۆر تاوانیان لە عێراق و سوریا ئەنجامداوە، ئەو هەڵوێستەی ڕۆژئاوا بۆتە هۆکار بۆ دەستپێکردنی

چالاکییەکانی داعش". سەمیرە "Samira" کچێك بە سەرپۆشەوە بەڵام چاوەکانی بە شێوەیەکی بەرچاو ڕەش کردووە، دەڵێ: "ڕاستە"! «بۆچی ڕاست ئێستا بەردەوام باسی ئەم بابەتە دەکرێت؟ بۆچی چوار ساڵ لەمەوبەر کە ڕژێمی ئەسەد دەستی کرد بە کوشتنی خەڵکێکی زۆر باسی لێوە نەدەکرا؟ کەس هیچی لەو بارەیەوە نەکرد. ئێستا لەناکاو تەنیا لەبەرئەوەی تاقمێک بەناوی ئایینەوە هەڵسوکەوت دەکەن، ڕۆژئاوا حەزی لێیە و دەیەوێت بەرەنگارییان ببێتەوە.

بەشێک لە گروپەکە لەسەر هەڵوێستەکەیان هاوڕان: ئەم گەنجانە هەست بە سووکایەتیی دەکەن، ئەم هێرشە بۆ سەر خۆیان و ئایینەکەیان بە شێوەیەکی نادادپەروەرانە دەبینن و هەر بۆیە دەیانەوێت خۆیان توندتر بە ئیمانەکەیانەوە ببەستنەوە، هەروەها لە سەردەمێکی ئەستەمی وەك ئێستادا بۆ دڵداریدانی خۆیان بەرگریی لە ئایینەکەیان دەکەن. هەندێکیشیان لە تاوانبارانی داعش و هێرشبەرە ئیسلامییەکان تورەن. ئێرکان "Erkan"، منداڵێکی شانزە ساڵان کە چاویلکەی لەچاودایە، دەڵێت: "بەڕاستی لە ئیسلامیستەکان بێزارم، چونکە لە ئایینەکە کەڵکی خراپ وەردەگرن." "ئەوان لە ئایینی خۆم، خێزانەکەم و هەموو

موسوڵمانانیتر کەڵکی نابەجێ وەردەگرن. لە ڕاستیدا ئەوان هیچ خزمەتێك بە ئایینەکە ناکەن!"

لەگەڵ وەڕێکەوتنی گفتوگۆکەدا، هەر وەک زۆرجار مرۆڤ هەستی پێدەکات، سۆز و خولیای گەنجان و خۆشحاڵییان کە دەتوانن بۆچوونەکانیان دەربڕن بەبێ ئەوەی هێرشیان بکرێتە سەر، باسەکە هێندەیتر دەگەشێنێتەوە. تەنانەت ئەگەر ببێتە مشتومڕیش، ڕێگەیان پێدەدرێت ئەوەی بیروڕای خۆیانە بڵێن و بیدرکێنن. گەنجان لەو تەمەنەدا چێژ لەوە وەردەگرن کە دەتوانن هەڵوێستەکانیان دەربڕن بەبێ ئەوەی بە چاوی گومانەوە سەیر بکرێن. زۆربەی کات پێویست ناکات داوا لە کەسێك بکرێت بەشداری گفتوگۆکە بکات، چونکە لە فەزایەکی کراوەدا خۆیان هەوڵی بەشداریکردن دەدەن. تا کەشوهەوای باسەکە ئازادتر بێت، بەو ڕادەیەش زیاتر ڕوون دەبێتەوە کە هەموو یان شتێکیان بۆ گوتن هەیە! هەروەها مرۆڤ دەتوانێ بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ هەست بکا کە دەبوو ماوەیەکی زۆر تێپەڕ بێ تا کەسێک بوێرێ دەست بۆ ئەو ئاسنە داغە بەرێ. بێگومان یارمەتیدەرە کە من و هاوکارەکەم هەردووکمان بە ڕەچەڵەک موسڵمانین. ئەمەش لە چرکەی یەکەمەوە ئاستێکی پێشکەوتووی

متمانەمان پێدەبەخشێت کە دەبێ بە باشی کەڵکی لێوەرگرین.

هەستمان کرد سەرەڕای ئەو مشتومڕە زیندووە، چەند کێژێك زۆر بێدەنگ بوون کاتێک بابەتی ئیسلامیزم هاتە گۆڕێ. بۆچوونی من ئەوەیە کە ئەوان لە ڕاستیدا بوێری ئەوەیان نییە بیروڕاکانیان بڵێن. ڕەنگە ئەوان پێیان باشتر بێت باس لە تەوەری "ناسنامە" و "داهاتوو" بکەن، کە بەگشتی لەلایەن کچانەوە لە وۆرک شۆپەکاندا گەلێك بەناوبانگن. لە کۆمێنتە لاوەکییەکانیانەوە دەتوانم بزانم کە ترسیان لەوە هەیە ئەگەر شتێکی ڕەخنەگرانە بڵێن ڕەنگە لەلایەن ئەوانیترەوە بە "نائیسلام" هەژمار بکرێن. پێدەچێت ئەوان لە ئێستاوە ئەو گوشارە بناسن کە مرۆڤی سەلەفی لە قوتابخانە، لە ماڵەوە یان لە کاتە بەتاڵەکانیاندا خستوویانەتە سەریان - بۆ نموونە لەبەر ئەوەی سەریان داناپۆشن، خۆڕازاندنەوەیان "حەرام"ە، یان لەبەر ئەوەی پاتۆڵی جینزەکانیان تەنگە یان شتێکی هاوشێوە. دیارە ئەم کچانە بیرکردنەوەیەکی جیاوازیان هەیە. خۆبەدوورگرتنیان لە باسەکە دۆزی باشی گومان و ڕەتکردنەوە لەخۆدەگرێت. بەڵام دیارە ئەم کچانە چیتر ناوێرن بە ئاشکرا قسە لەسەر بۆچوونەکانیان بکەن یاخود پرسیار بکەن. کوڕێکی کەمێک قوت بە کڵاوێکی بەیسباڵ و جل و بەرگی هیپ هۆپەوە لە

تەنیشتم دانیشتووە کە هەر لە سەرەتاوە سەرنجمی ڕاکێشابوو. ناوی یۆسفە. جەستەی یۆسف بەردەوام لە جوڵەدایە، وێدەچێ نائارام بێ. بە هەڵێنانی دەست یان هاوار لەودیوی هۆڵەکەوە سڵاو لە کوڕەکانی بەشدار لە باسەکە دەکات. بەڕای من زۆر دەنگ بەرزە و نارێک دەردەکەوێت.

یوسف بەشداریی گفتوگۆکە ناکات. بەڵکوو هەست دەکەم یاخود وا دیارە لە تەنیشتمەوە بەردەوام لە جووڵەدایە و لە ناو خۆیدا بە ڕوونی هەست بە نارەحەتی و نائارامی دەکات. بە سەیرکردنی سەیروسەمەرەی خۆی لەو کەسانەی دەنگیان بەرز دەکەنەوە، ئاماژەی نارەزایی خۆی دەردەبڕێت. کاتێ مرۆڤ سەرنجی دەداتێ، وێدەچێ حەز دەکات شتێک بڵێت، بەڵام ناوێرێ بیڵێت. بەوڕادەیەی گفتوگۆکە زیاتر بەرەوپێش دەچێت، یوسف زیاتر نائارام دەبێت. بەردەوام بە وردبینییەوە سەیری منیش دەکات. دوای ماوەیەك بەسەر سێبەرەکەیدا باز دەدات. ڕاستەوخۆ ڕوو لە من دەکات و دەڵێت: "ببورە." "تۆ بەڕاستی موسڵمانیت؟" منیش پرسیاری لێ دەکەم: "ئایا ئەوە گرنگە؟" بە پەلە وەڵامم دەداتەوە: "بەڵێ، ئەمە زۆر گرنگە." پرسیار دەکەم: "ئەی تۆ؟" بە تووڕەییەوە سەیرم دەکا و دەڵێ: "سروشتییە موسوڵمانم، ئەلحەمدولیللا!".

دیسان جەخت لە پرسیارەکەی دەکاتەوە: "دەی، تۆ چیت؟" بە میهرەبانییەوە وەڵامی دەدەمەوە: موسوڵمانم. بەڵام پێم بڵێ ئەم پرسیارەت بۆ هێنده لا گرنگە؟."

جارێکیتر سەیری دەوروبەری دەکات و دواتر دان بەوەدا دەنێت کە ئەوەی ئێمە لێرەدا دەیکەین بە شێوەیك بۆی نائاساییە. مەبەستتان لەوە چییە؟ "ئیسلام بە هیچ شێوەیەک ئەوە نییە کە ئێوە وای نیشان دەدەن. ئێوە وەک موسڵمانان پێویستە لە خودا بترسن و دڵنیابن لەوەی ئیسلام بە باشی نوێنەرایەتی دەکرێت. ئێوە گوتووتانە ئێمە باسی ئیسلام دەکەین. بەڵام ئێوە چی دەکەن؟ باسی تیرۆر دەکەن. ئێوە هەمووشتێك تێکەڵاو یەکتر دەکەن، کارێکی باش نییە!"

ئێستا تێگەیشتم چی وایکردووە یوسف ئەوەندە نائارام و تووڕە بکات. ئەو قەناعەتی بەوە هەیە ئەم وۆرک شۆپەمان ئاراستەی ئیسلامە و مەبەستمان دوورخستنەوەی مرۆڤ لە ئایینەکەیانە. ئێمە وەک بەڕێوەبەری دانیشتنەکە لە ڕاستیدا تا ئێستا بە ڕادەیەکی زۆر خۆمان لە گفتوگۆکە دوور ڕاگرتووە بۆ ئەوەی گەنجەکان خۆیان باسەکە دامەزرێنن و ئارگیومێنتەکانیان بگۆڕنەوە. ئێمە تائێرە نە حوکممان لەسەر ئیسلام داوە و نە ئیدانەمان کردووە. ئێمە تەنیا پرسیار لەسەر ئەو باسە دەکەین کە گەنجەکان خۆیان دەیهێننە

ئاراوە، پرسیاریان لێ دەکەین و بە شێوەیەکی زانستییانە داوا لە گەنجان دەکەین بە ئارگیومێنت بەرگری لە بۆچوونی خۆیان بکەن. دیارە یۆسف بە شێوەی پێچەوانە تێگەیشتووە. تەنیا لەسەر ئەو ڕاستییەی پرسیار و باس لەسەر بابەتی بڤە بە ئاشکرا باس دەکرێن، ئەوی نائارام کردووە و هەست دەکات خۆی و ئایینەکەی کەوتوونەتە بەر هێرش.

بەڵام ئێستا کە ڕچەکە شکاوە و یۆسف دەزانێ من موسڵمانم، ئەویش بەشداری دەکات و دەیەوێ قسەی خۆی بکات. تەنانەت کاتێ دواتر باسەکە دەچێتە سەر پرسیاری هەستیاری سەبارەت بە ناسنامە و هەڵسوکەوتی جینسی و یەکسانی، یوسف گەلێك شەڕەنگێزانە خۆی نیشان دەدات. زۆرجار بە تووڕەییەوە دژی بۆچوونی ئەوانی دیکە موناقەشە دەکات. بۆ نموونە گلەیی ئەوە دەکات زۆربەی کچان ئیتر هیچ ڕێزێکیان لەهەنبەر خودا نییە و ئیتر وەک ئەرکێکی پێویست ڕێز لە پیرەکان ناگرن. جیهانی ئێستا وەك جاران نەماوە، سەردەمی پێشوو گەلێك باشتر بوو.

پاشان چەندین جار ستایشی "کارە گەورەکە"ی سەلەفییەکان لە ئاڵمانیا دەکات. "ئەمانە بەڕاستی موسڵمانی باشن کە مرۆڤ لە ماددە هۆشبەرەکان ڕزگار

دەکەن!" هەروەها "ئەوان ڕێگری دەکەن لەوەی بەردەوام دزی لە کۆمەڵگا ڕووبدات!" چەند جارێك یۆسف بە تووڕەییەوە ئەم ڕەستانە دووپات دەکاتەوە. «ئێستا کە سەلەفییەکان هاتوونەتە مەیدان، جارێکیتر خەڵک ڕوویان لە مزگەوت کردۆتەوە! ئیتر مەی ناخۆنەوە، ئیتر یارِی قۆڕ و ئەو جۆرە شتە چەوتانە ناکەن، ئیتر ناچنە هۆڵەکانی قومار!" بە تێپەڕبوونی کات، خۆتێهەڵقوتانەکانی یوسف دەبێتە کێشەیەک بۆ ئەو گرووپەی کە پێشتر چێژیان لە بۆچوونە جیاوازەکان وەردەگرت. لەڕاستیدا یۆسف بەو قسانەی ئەو ئازادییە ڕادەییەی شێواند کە لە باسەکەدا وەڕێکەوتبوو . بەتایبەت بۆ کێژەکان کە بە بێ ئەوەش بە پارێزەوە بەشدار بوون. هەستی من ئەوەبوو یوسف ئیتر بەشێوەیەك حاڵەتی دژایەتیی و تەنانەت شەڕی دژ بە کۆبوونەوەکەی گرتۆتەبەر.

هاوکات لەگەڵ ئەوەی یۆسف چەندین جار بە شێوەیەکی شەڕانگێزانە هێرش دەکاتە سەر ئەوانیتر ، وردە وردە بێدەنگ دەبن. باسێک کە بە باشی و زیندوویی بەڕێوەدەچوو، وەستا، تەواو پێچەوانەی ئەوەی ئێمە مەبەستمان بوو.

لە کاتی پشووی قاوەدا پێشنیار بە یوسف دەکەم چەند هەنگاوێکم لە دەرەوەی شوێنەکە لەگەڵ بێ و کەمێک بە

تەنیایی پێکەوە بدوێین. دەچینە پەنا هۆڵی یارییەکە و دووبەدوو قسە دەکەین. من لە چلۆنایەتیی ژیانی دەپرسم، چی دەکات، چ پلانێکی هەیە و تا ئێستا ڕەوتی ژیانی چۆن بووە. بە سەرسوورمانەوە بۆم دەردەکەوێت کە ئەو بە هیچ شێوەیەک موسوڵمانی کۆنەپەرست نییە و تەنانەت نوێژیش ناکات. دیارە حەز دەکات ئەو کارە بکات، بەڵام بە جۆرێک بۆی ناگونجێت. هیچ بەرەنگارییەک بۆ ئەو هەڵسوکەوتەی لەخۆی نیشان نادا.

زۆر زوو ئەوەم بۆ ڕوون دەبێتەوە یۆسف لە هەلومەرجێکی زۆر سەختی ژیانییەوە هاتووە. چەندجار لە خوێندندا سەرکەوتوو نەبووە و ئێستا بۆ چوارەم جار سەرقاڵی تاقیکردنەوەی ڕاهێنانە وەک کارمەندی کڕین و فرۆشی کالا، دەستی بە فێرکارپی کردووە. لە ڕاستیدا دەیەوێت وەرزش بکات، بۆ ئەوەی کێشی لەشی دابەزێنێت. بەردەوام جانتایەکی ئەستوور لەگەڵ خۆیدا هەڵدەگرێت کە پڕە لە جلوبەرگی وەرزشی، شتومەك بۆ گروپی هیپ هۆپ، کتێبە ڕاهێنانەکانی - جانتایەکی پڕ لە هیوا و ئاوات. مرۆڤ زۆر زوو هەست بەوە دەکات چەندە بە سەختی هەوڵدەدات دەست بەسەر ژیانیدا بگرێت و کۆنترۆڵی بکات هەروەها لەخۆی و جەستەی ڕازی بێت.

بەڵام لە کاتێکدا پێناچێ هەموو ئەم کێشانەی بۆ چارە بکرێ و وێدەچێ لە نێوان دوو ڕێیاندا گیری کردبێ، دوای نائەمنی و نارەزایی، ئێستا ڕێگایەکی نوێی بۆ خۆی دۆزیوەتەوە: "ئایدۆلۆژیای بارگاویکراوی ئایینی." ناوەڕۆکی بۆچوونی سەلەفیەکان لە ئینتەرنێت دادەبەزێنێت؛ لەبری ئەوەی وەرزش بکات و خۆی بە خوێندنەوە خەریك بکات، خۆی لەگەڵ سەلەفییەکان پێناسە دەکات وەک کەسێك خۆی بە پاڵەوانی فیلمێکی ڕزگارکەری موسوڵمانانەوە خەریك دەکات. دیارە قسە توندەکانی لە گروپەکەدا کاریگەرییەکی ترسناکیان هەیە - ئەوانی دیکە چلۆن بتوانن سەرچاوەی ئایدۆلۆژیاکەی بزانن و هەڵیسەنگێنن؟ بەڵام شێوازی تاکڕەوانەی دەناسرێتەوە کە ڕێگە بە گفتوگۆی کراوە نادات. هەروەها هەست بە ئامانجەکەی دەکەن چونکە خۆیان لە ماڵەوە ئەزموونیان کردووە، کە ئاڵوگۆڕی بیروبۆچوونی ئازاد بە هیچ شێوەیەك ڕێگای پێنادرێ. کەواتە یوسف دەتوانێت ئەو گروپە بشێوێنێ و خۆی لەگەڵ سوپەرکەسایەتییە سەلەفیەکانی یەکسان ببینێ، بۆ چەند ساتێک چێژ لەوە وەربگرێت کە دەسەڵات و کاریگەری لەسەر گرووپێك هەبێت، ناوەندی سەرنجی گرووپەکە بێت و خۆی پێ بناسێنێت.

یۆسف نموونەیەکی باش و تایبەت بە وەچەی ئەڵڵایە. بۆ ئەم چەشنە گەنجانە ئایین نەک هەر بووەتە فاکتەری ناسنامە دروستکەر، بەڵکوو ئایین وەکوو شتێکی پیرۆزی کەسی و ڕێگایەکی تاقانە و کۆتایی سەیر دەکرێ. "مرۆڤ بۆی نییە باسی ئایین بکات و ئەگەر باسیشی دەکات، ئەوا تەنیا دەبێ باس لە شتە باشەکانی بکات!" تەنانەت ئەوان دەڵێن نابێ ئایین پەیوەست بکرێت بە کێشەی دونیاییەوە. لە هیچ بارودۆخێکدا نابێ بخرێتە ناو چوارچێوەی تیرۆرەوە. هەروەها نابێ باسی لایەنە نەرێنییەکانی ئایینی ئیسلام بکرێت.

دەبێ ئەوەی قورئان دەیڵێت، ئیمام چی دەڵێت، دەقە خواپەرستەکان چی ڕادەگەیەنن، مرۆڤ بیسەلمێنێ، تەنانەت ئەو بەشانەش کە لە گوێ خۆش نایەن: گوێی بۆ بگرە، قەبووڵی کە – ئەوە هەڵوێستی خواپەرەستانەیە. ئەوان بیردەکەنەوە و دەڵێن: "ئایینەکەمان، ، بەنرخترین شتە کە هەمانە. بە بێ ئایین ئێمە ڕێگای خۆمان لێ ون دەبێ. هەروەها ئیمامە سەلەفییەکان بۆیان ڕوون دەکەنەوە، ئەگەر ئەم ئاینە نەبوایە ئێمە هیچ نەدەبووین هەر بۆیە ئەرکی ئێوەیە پارێزگاریی ئایینەکەمان بکەن."

لەبەر ئەوەی جیهانبینی یۆسف لەم تایبەتمەندیانە پێکهاتووە، دیارە بە ئاگاییەوە هاتۆتە ناو گرووپەکەوە.

کاتێک زانی ئەم دانیشتنە مشتومڕێکی کراوە و ڕەخنەگرانە دەبێت، وەک ئەرکی خۆی بینی کە بۆ ئەوانی دیکە ڕوون بکاتەوە ئەو چەشنە کراوەییە لە بنەڕەتدا مەترسیدارە و نابێ ڕێگەی پێبدرێت. ئەو ویستویەتی دڵنیابێت لەوەی ئەوانیتریش ڕوانگەکەی ببیستن: مرۆڤ نابێ پرسیار لەسەر بابەت و تێز و پراکتیزەکردنی تەوەری ئایینی بکات یان شی بکاتەوە. سەرەڕای ئەوەش، یۆسف قسەکەری قسە زل، لەبەردەم هۆڵی وەرزشدا تەواو دڵخۆشە کە پرسیاری لەبارەی ژیانی خۆی و چیرۆکەکەیەوە لێدەکرێت. هەروەها پێدەچێت دڵخۆش بێت کە من تامەزرۆییم بۆ هەڵوێستەکەی هەبووە: ئەوەیکە کەسێك گوێی بۆ قسەکانی ڕاگرتووە. بەڵام پێموایە ئەوە نازانێت، ، ئەو لەدۆخێکدایە، وەک ئەوەی مرۆڤ لە دەرەوە وەستابێ و بیهەوێ لەناو بەفردا قاچی گەرم ڕاگرێ.

لە بەشی دووەمی مشتومڕەکەدا شتەکان جددیتر دەبنەوە و گفتوگۆکان زیاتر حاڵەتی کەسی بەخۆدەگرن و هێڵەکانی ململانێ ڕوونتر دەبنەوە. زۆربەی گەنجان متمانەیان بەدەستهێناوە و ئێستا زۆر بە ئاشکرا باس لەسەر ئەزموونەکانیان دەکەن. دوو کچی ڕووپۆش لەسەر بەناوی لەیلا و زەهرا دەڵێن زۆرجار لەلایەن گەنجە نیونازییەکانەوە لە شوێنی پیاسەکردندا هەراسان دەکرێن و سووکایەتیان

پێدەکرێ. هەروەها ئەو کچانەی پێشتر بێدەنگ بوون، سێما و مەریەم، بێدەنگی دەشکێنن و باسی سووراو و سپییاو و خۆجوانکردنی خۆیان دەکەن کە بەو هۆیەوە لەلایەن دایک و باوک یان کوڕانی حەوشەی قوتابخانەوە هەڕەشەیان لێکراوە.

پاشان گفتوگۆکە دەچێتە سەر باسی دۆزەخ، کە زۆرجار وەک سیناریۆیەکی ترسێنەر و هەڕەشەلێکەر لەلایەن دایک و باوک و کەسوکاری خێزانە موسڵمانەکانەوە بەکاردەهێنرێت. "ئەگەر خۆت وەکوو ژنێکی خۆفرۆش بڕازێنیەوە و جل و بەرگی وەك ئەو لەبەرت کەیت، دەچیتە دۆزەخ!" "ئەگەر ئەوەی باوکت دەیڵێت نەیکەیت، لە دۆزەخدا دەسوتێیت!" زۆربەی گەنجانی بنەماڵە موسوڵمانەکان ئاشنان لەگەڵ ئەم چەشنە هەڕەشە بێ بنەمایانە و ئەو ترسانەی کە دەیخەنە ڕوو. بەڵام سەیر ئەوەیە ژمارەیەکی سەرسوڕهێنەر لە گەنجان بە تەواوەتی بە ئاسایی هەڕەشەی دایک و باوکیان وەك سزایەکی توند بە باش دادەنێن. "دەنا مرۆڤ باوەڕی بە هیچ شتێک نەدەبوو و کەسیش یاساکانی جێبەجێ نەدەکرد!" ڕەزامەندی لە ڕوخساری زۆربەیان هەست پێدەکرا.

من و هاوکارەکەم هێشتا هەڵوێستمان نەگرتووە، بەڵام بە شێوەیەکی سەرەکی لە نزیکەوە بەدواداچوونمان بۆ

مشتومڕەکە دەکرد و تەنیا بۆ تێگەیشتن جاروبار پرسیارێکی بچووکمان لێدەکردن. بەردەوام پرسیارەکانمان پێکەنینێکی سەرسوڕهێنەر لەناو گەنجاندا دەوروژێنێ. لەوانەیە زۆر کەس پێشتر پرسیاری لەو جۆرەیان نەبیستبێ. «لە کوێوە دەزانی جەهەنەم چۆنە؟ ئایا ئەمە شوێنێکە یان دۆخێکە؟ ئایا خودا یان ئایین پێویستیان بە دۆزەخ هەیە؟ ئایا ئیمانی بەبێ ترس بوونی هەیە؟"بە دڵنیاییەوە پێکەنینەکانیان ئەوە نیشان دەدات کە پێیان خۆشە ئێمە نیگەران یان دڵتەنگی ئەوانین یان وەک منداڵ هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا دەکەین. هەروەها پێیان خۆشە چلۆن ئێمە بە پرسیارکردن هانیان دەدەین بیر لە ڕاستییە بەڕواڵەت داڕژاوەکانی ئایین بکەنەوە.

یۆنانییە کۆنەکانیش کاتێک باسی فەلسەفەیان دەکرد هەڵسوکەوتێکی جیاوازیان نەدەکرد. ئەوان مایوتیک "maieutics"یان بە هونەری بەکارهێنانی پرسیار و لێدوانی فەلسەفی ناودەبرد بۆ ئەوەی ئەو زانستە بخەنە ڕوو کە پێشتر لە کەسانی دیکەدا هەبووە. وەک ماماکان کە دەیانویست یارمەتی ڕاستییەکانی سەبارەت بە لەدایکبوون ڕوون کەنەوە. ئێمەش هەوڵ دەدەین بە شێوازی خۆمان لاسایی ئەوان بکەینەوە.

گەنجان کاتێک ڕووبەڕووی پرسیارەکانمان دەبنەوە، هەست دەکەن وەک مرۆڤێکی تەواو بە جددی وەردەگیرێن و ئامادەن بەرپرسیارێتی هەڵوێستەکانیان لە ئەستۆ بگرن. تەنانەت یۆسفیش بە درێژایی باسەکە دەگۆڕێت. هەرچەندە هێشتا پێداگری لەسەر ڕوانگەی خۆی دەکات و بەزەحمەت هیچ شتێکیتر قبوڵ دەکات، بەڵام تۆنی دەنگی بە شێوەیەکی بەرچاو ئارام بووەتەوە، کەمتر شەڕەنگێزە و پێدەچێت جارجارە بە تامەزرۆییەوە گوێ لە کەسانی دیکە بگرێت. هەروەها کونجکۆڵە وشەیەکی گەلێك ڕەسەن بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی ئێمە باسی چی دەکەین: تەماح، ئارەزووی شتێکی نوێ، بۆ دەرفەتی بینینی شتێکی ئاشنا لە ڕووناکییەکی جیاواز و نوێدا.

لە کاتێکدا دوای چەندین کاتژمێر تەوەری باسەکان کۆدەکەینەوە و گۆشە و کەناری پیتزای ساردەوەبوو دابەش دەکرێت، گەنجێک بە ناوی ئۆرابی "Orabi" کە نزیکەی شانزە یان حەڤدە ساڵ تەمەنیەتی، بە دوودڵی لێم نزیک دەبێتەوە. ئایا دەتوانم شتێکیترتان لێ پرسیار کەم؟ بێگومان دەتوانێت. دەپرسێت: "ئایا ڕاستە، من وەک موسڵمانێک بۆم نییە هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێکی بێدین بکەم، چونکە ئەوە ناپاکم دەکات؟" دەبوو بۆ ساتێک سەیری چاوەکانی بکەم تا خۆشەویستییەکی ڕاستەقینەی تێدا ببینم. هەروەها

چەندە هاتوچۆی نێوان ئیمانەکەی و ئەو هەستە بەهێزەی بۆ کچێک هەیەتی، شەکەتی کردووە. بۆی ڕوون دەکەمەوە: "بە تەواوی کارێکی باشە، هاوسەرگیری لەگەڵ کەسێك بکەی کە خۆشەویستیت بۆی هەیە. ئەوەی گرنگە بیروباوەڕە جیاوازەکان نییە. گرنگ ڕێزگرتن لەهەنبەر جیاوازییەکانە. سەرەڕای ئەوەش خۆشەویستیی هیچ ئایینێك ناناسێ." کوڕەکە بە خۆشحاڵییەوە سەری دادەنەوێنێت، وەك ئەوەی قورساییەك لەسەر شانی لاچووبێ خۆی سووك هەست پێدەکات، بەڵام هێشتا دەڵێی دوو دڵە. بە بێدەنگی لە ڕێگاکەیدا هیوای بەختەوەرییەکی باشی بۆ دەخوازم. پێموایە هەر ئەوەی ئەو پرسیارەی لێکردووم، خۆی نیشانەیەکی گەلێك باشە: وادیارە هەستی بەوە کردووە دەتوانێ متمانەمان پێ بکات و شتێکمان بۆ وتن هەیە.

دوای ئەوەی ماڵئاواییمان لە هەمووان کرد، بەرەو ئەو شوێنەی ئۆتۆمبێلەکەمان لێی پارك کردبوو وەڕێکەوتین. بینیمان کچێک لە چرکەی کۆتایی بە دوای ئێمەدا ڕادەکات، ئایشە. کاتێک گەیشتە لای من، دەبینم فرمێسك بە چاوەکانیدا دێنە خوارێ. ئەو یەکێک بوو لەو کەسانەی کە لە نێو بەشدارانی باسەکە گەلێك شەرمن بوو، بەڵام لانیکەم بۆمان دەرکەوت کە خەریکە خوێندنی ئامادەیی

تەواو دەکات. ئایشە هەناسەیەکی قووڵ هەڵدەکێشێ تا بڕێك خۆی ئارام بکاتەوە و بتوانێت قسە بکات. ئەو دەست پێدەکات و دەڵێت: "دەبێ شتێکیترتان لێ بپرسم. پاشان بە هێمنییەوە دەڵێت: پێمخۆشبوو بزانم چی گرنگترە، خێزان یان پەروەردە؟"

چ پرسیارێك؟! وێدەچێت ئەم کچە لە دوورڕێیانێکی بێمانادا خەریکی مانۆڕدان بێت. بەڵام من بە باشیی دەزانم باسی چی دەکات. لە کاتێکدا تامەزرۆی تەواوکردنی خوێندنی ئامادەییە تا دواجار بتوانێ بچێتە کۆلێژ و لە ماڵەوە دەرچێت، لەناکاو لە لایەن دایک و باوکییەوە گوشاری سۆزداری و کۆمەڵایەتی دەخرێتە سەر. پێویستە دەستگیرانێکی بۆ بدۆزنەوە بۆ ئەوەی بتوانێت لە زووترین کاتدا هاوسەرگیری بکات. ئەو تەنیا دەبێ بیر لە شەرەف و ناموسی خێزانەکەی بکاتەوە. دایک و باوکەکان نایانەوێت هیچ شتێك سەبارەت بە زانکۆ و خوێندنی کچەکەیان بزانن. «تۆ ناتەوێ ئابڕوومان بەریت، وانییە؟ خێزان زۆر گرنگترە لە خوێندن!"

وەڵامی دەدەمەوە خێزان و پەروەردە هەردووکیان باشن و مەرج نییە یەکیان بۆ ئەویتر قوربانی بکات. بەڵام ئەوەی کە پەروەردە دۆخێکی بۆ پێکدێنێ سەربەخۆ بێت و دواتر بتوانێ زۆر زیاتر دەرفەت پێشکەش بە خێزانەکەی و منداڵەکانی

خۆی بکات، شتێکی گەلێك باشە. هەروەک پرسیارەکەی ئۆرابی بە هێمنی و لەناو خۆمدا ئارەزووی سەرکەوتنم بۆ خواست.

دوای چەند هەفتەیەک لە دانیشتنێکیتردا جارێکی تر چاوم بە یۆسف دەکەوێتەوە. لەم ماوەیەدا چەند بابەتێکی منی خوێندۆتەوە و بۆی دەرکەوتووە لەگەڵ کێ ڕووبەڕووە. بەڵام هەست دەکەم بەڕاستی لەو شتانەی خوێندوونیەتەوە تێنەگەیشتووە. ئەو گوتەیەکی دووپات کردەوە کە لە شوێنێک گوێی لێ بووە. دەپرسێت: "ئایا ڕاستە دەتەوێت قورئانێکی نوێ بنووسیت؟"بە سەرسوڕمانەوە سەیری دەکەم. "بۆچی دەبێ حەز بکەم قورئان بگۆڕم؟ کتێبی قورئان نزیکەی ١٤٠٠ ساڵە هەیە، بۆچی دەبێ بینووسمەوە؟ بەڵام ئەوەی بەڕاستی من دەمەوێت ئەوەیە کە قورئان لێکبدەمەوە، لە ڕوانگەی ئەمڕۆوە بیخوێنمەوە. یۆسف بە دوودڵییەوە سەری ڕادەوەشێنێ. "ئەوە بڕیارە چۆن بەڕێوەبچێت؟ "ئەوەی لە قورئاندا نووسراوە ڕوونە. خودا لە ڕێگەی پێغەمبەرەوە مەبەستی خۆی ڕاگەیاندووە. هیچ شتێک نییە کە بتوانی لێکبدەیتەوە. ناتوانی بۆئەوەی هەندێک پێویستی کەسیت هەیە یان بە شێوەیەك گوتەکەنی قورئان لەگەڵ خۆتدا بگونجێت، هەروا بە ساکاریی مانای گوتەکان بگۆڕیت.

خۆی چڕ دەکاتەوە و دەڵێ: "ئەو کارە دروست نییە! خودا خۆی فەرموویەتی هۆشداریی بەو کەسانە دەدا کە دەیانەوێت ئایین بە پێی ئارەزووی خۆیان لێکدەنەوە و بیگۆڕن."

پاشان جارێکیتر بەو نیگا وردبینانە و نزیك بە تووڕەییەوە سەیرم دەکاتەوە کە لە یەکەم چاوپێکەوتنماندا لەبیرمە. ئایا ئەوە ڕاستە من دەمەوێ تۆوی ناپاکیی لە کۆمەڵدا بچێنم؟ دەمەوێت بزانم چۆن ئەو شتەی هێنایە ئاراوە. "ئەوە لە بابەتەکانتدا نووسراوە"، وەڵام دەداتەوە و دەست دەکات بە وتارێکی درێژتر: «بە گشتیی دژی هەستکردن بە شەرم و مانەوەی کچێنی کیژان. واتە تۆ دەتەوێ هەموو کەسێک بە ئازادی بتوانێ سێکسییەتی خۆی بەڕێوەبەرێ. بەڵام هەموومان دەزانین ئەو کارە چی بەسەر کۆمەڵگادا دێنێت. ئەمەش خێزانەکان لێك هەڵدەوەشێنێ. هەمووان لەم ڕۆژانەدا باس لە پەیوەندی کراوە دەکەن وەک ئەوەی بەتەواوی ئاسایی بێت! بەڵام ئەوە هەموو شتێک تێکدەدات. هەروەها لە کۆتاییدا جیهانێکمان پێشکەش دەکات کە بەزەحمەت منداڵی تێیدا لەدایک دەبێت. ئەو مرۆڤە کەمەی کە لەدایکیش دەبن تووشی نەخۆشی دەروونی دەبن چونکە دایک و باوکی ڕاستەقینەیان نییە کە چاودێری و ڕێنوێنییان بکات."

یوسف بۆ ساتێک دەوەستێ، پاشان دەست پێدەکاتەوە و دەڵێت: "ئەم کۆمەڵگایە بۆخۆی، خۆی لەناو دەبات". "هەر بۆیە ئایین زۆر گرنگە، بۆ ئەوەی ڕێگریی لەم کارە بکرێ" من بە چاوی خۆم دەبینم ئەگەر ئایین لەبیر بکەیت چی ڕوودەدات. «ئەمڕۆ تەنانەت ئەو کچانەی سەرپۆشیشیان لەسەرە خۆشەویستێکی کوڕیان هەیە." جیهانێکی گوناهبارم بۆ وێنا دەکات کە پڕە لە شتی خراپ. "مەسەلەکە ئەوە نییە کە لە چاوی باوکت یان براکەتدا پاک بمێنیتەوە." لە دڵی خۆمدا پێم وایە ڕەنگە واعزێکی بچووکی لێ دەربێ. یوسف ڕوونی دەکاتەوە: "دەبێ لایکەم بەرامبەر بە خودا پاك بمێنێتەوە. پێویستە هەموو هەوڵێك بدەین بۆ ئەوەی وێرانکارییەکە ئێمە نەگرێتەوە، بەتایبەت ئێمەی موسڵمان، کە لەلایەن خوداوە بەها نایابەکانی بۆ پاراستنی خێزان پێبەخشیوین: کە مرۆڤ وەک ژن و پیاوێک بۆ هەمیشە پێکەوە بمێننەوە، جیهانێکی پیرۆز بۆ منداڵەکانیان دروست بکەن کە تێیدا زینا و ڕووتی بانگەشەی ناپاکیی بۆ نەکرێت." گرنگترین قسەکانی خۆی دەڵێ و دەستی ئاراستەی من دەکات: "دەتەوێت هەموو ئەوانە لەناو بەریت؟"

ئێستا ئەوە منم کە دەبێ هەناسەیەکی قووڵ هەڵکێشم. وەڵام دەدەمەوە: "ئەوەی دەیڵێی ڕاست نییە." دواتر هەوڵ

دەدەم هەڵوێستی خۆمی بۆ ڕوون بکەمەوە. بێگومان منیش موسڵمانم. بێگومان منیش بەها ئینسانییەکان بە منداڵەکانم نیشان دەدەم. هەروەها کاتێک دەڵێم سێکسییەت نابێ تابوو بێت، ئەوە بە مانای کردنەوەی ڕێگایەکە بۆ ئەوەی گەنجان کونجکۆڵ بن. چونکە گەلێك گرنگە پەیوەندییەکی تەندروست لەگەڵ جەستەی خۆت و خۆشەویستەکەت پەرەپێبدەیت. بەڵام ئەوە بەو مانایە نییە کە هەموو کەسێک لەگەڵ هەر کەسێک بخەوێت یاخود من داوای ئەوە بکەم هەموو کەسێک بە ئازادی لە هەموو شوێنێک و بەردەوام سێکسییەتی خۆی لا گرنگ بێ. ئەوەی بۆ من گرنگە ئەوەیە کە تابۆکردنی سێکسییەت دەبێتە هۆی چاوچنۆکیی مرۆڤ کە ژیان و خۆشەویستیی سروشتییان سەرکوت دەکرێ، دەبێتە هۆی پەرەپێدانی پۆتانسیەلی توندوتیژی دژی خۆیان و ئەوانی دیکە، کە لە لایەکەوە پیاوان تەنیا ژن وەک ئۆبژەی سێکسی سەیر کەن و لەولاشەوە ژن پیاوان بە مەترسییەک لەسەر خۆیان هەست پێبکەن. لێرەدا لەبری بەختەوەری ترس سەرهەڵدەدات.

ڕوو دەکەمە یۆسف و دەڵێم: "ئەوە ئەو شتەیە کە تەندروست نییە. هەروەها ئەوەیە کە دەرئەنجامی کوشندەی هەیە و ئێمەش بەردەوام لە کۆمەڵگاکەماندا

دەیبینین. بۆ نموونە منداڵان کە توانایی هەستکردنیان بە ڕەگەزی بەرامبەر وەک مرۆڤ نییە. ئەگەر خۆشەویستی و ڕێز لە نێوان دوو کەسدا هەبێت، ئەوا دەتوانن خۆیان بڕیار بدەن ئایا دەیانەوێت پێکەوە بخەون، جا پیاو و ژن یان پیاو و پیاو یان ژن و ژن. ئەمە ئازادییە و نابێت ئێمە بترسێنێت."

بە یوسف دەڵێم: "لەم کۆبوونەوەماندا، کچان و کوڕان هەموو پێکەوە لە ژوورێکدا ئاخافتن دەکەین، سەیری یەکتر دەکەین، قسە لەگەڵ یەکتر دەکەین و گوێ لەیەکتر ڕادەگرین. هیچ سێکسێکی گروپی و هیچ دەستدرێژییەکی سێکسی بەڕێوە نەچووە، لەسەر تەوەری باسەکەمان ماینەوە و هیچ کەسێک تەنیا بیریشی لەوە نەکردۆتەوە هێرشی سێکسی بکاتە سەر ئەویتر."

هیوادارم جارجارە ئەم باسانەی وەبیر بێتەوە و لە سیستەمی بیرکردنەوەی ڕقئەستووری خۆی بڕێك دابەزێ. یوسف و گەنجی وەك ئەو لە نێوان نەریت و ئایینێکی کۆن و تازە دروستکراودا گیریان خواردووە. بە سادەیی وەک کەرەسەیەکی ئۆتۆماتیکی بچووک، ئەوەی بیستوویەتی و ئەوەی فێری کراوە دووپاتی دەکاتەوە. هەروەها ئایدۆلۆژیای ئایینی خۆی بەکاردەهێنێت بۆ قەرەبووکردنەوەی ئەو نادڵنیایی و سەرنەکەوتووە زۆرانەی لە ژیانیدا هەیەتی.

ئەمەش یەکێك لە تایبەتمەندییەکانیتری نەوەی ئەڵڵایە. نۆرمە ئایینیەکان بە هەمان شێوە، بەبێ جیاوازی، بەبێ ڕەنگدانەوە، بەبێ گومان، تەنانەت بەبێ مۆڵەتی گومانلێکردنیان، بەرهەمدەهێنرێنەوە. بۆ ئەندامانی نەوەی ئەڵڵا، کە وەک یوسف زۆرجار تەنانەت نوێژیش ناکەن، ڕێوڕەسمی بچووک دەتوانن ببنە کردارێکی جێگرەوە، وەک نەخواردنی خواردەمەنیی ژەلاتینی کە نەکا چەوری و گۆشتی بەرازیان تێدابێ، هەروەها جەختکردنەوە بۆ هەمووان لەسەر ئەوەی چەندە گرنگە لە خواردنی حەڵاڵ، و بەپێی ڕێسا ئاینییەکان کەڵکوەرگرن. پاشان بە شێوەیەکی هێرشبەرانە بڵێین: "من موسوڵمانم!. کە جێگەی ناوەڕۆکی ئایین دەگرێتەوە و بە هەڵسەنگاندن لەگەڵ باوەڕە ڕاستەقینە و ڕۆحییەکە پێگەیەکی بەرزتری پێدەدرێت.

ئەگەر دواتر سەلەفییە زیرەکەکان لەبەردەم قوتابخانە یان لە ناوەندی لاواندا خۆیان نیشان بدەن و ئەم ناسنامەیە کە لە توخمە ئایدیۆلۆژییەکان پێکهاتووە، و بناژۆخوازیی توندڕەوی خۆیان پشتڕاست دەکاتەوە، ئەوا یارییەکی گەلێك هاسانیان لەگەڵ گەنجانی وەک یۆسفدا دەبێ. هەرکاتێ مشتومڕە کۆمەڵایەتییەکان سەبارەت بە ڕادیکاڵکردنی گەنجان بێت، زۆرجار باس لە دەستەواژەی "فەرهەنگی گەنجان" دەکرێت. تا چەند ئەم پۆلێنکردنە لە

ڕاستیدا مانای هەیە، لە بەشەکانیتری ئەم کتێبەدا باسی لێوە دەکەین. بۆ ئێستا لانیکەم بەس دەبێ ئەگەر دان بەوەدا بنرێت، مرۆڤ دەبێ لەم چوارچێوەیەدا باس لە دوو فۆرمی جیاوازی کولتوری گەنجان بکات: لە لایەکەوە جەماوەرێکی بەرفراوان لە گەنجان هەن کە لەم دواییانەدا ئایینەکەیان گەلێك لایان گرنگە، تەنیا وەک کۆڵەکەیەکی سەرەتایی بۆ بنیاتنانی خۆیان و ناسنامەکەیان. کاتێک لێیان دەپرسم ئێوە کێن، لە کوێوە هاتوون، چی وایان لێدەکات کە خۆیان بە تایبەت دانێن، تاکە وەڵامێک کە زۆرجار دەیبیستم ئەوەیە: "من موسڵمانێکی سەربەرزم!" کاتێکیش پرسیاریان لێدەکەم بۆ نموونە یاسای شەریعەت چییە، زۆربەی ئەم "موسڵمانە سەربەرزانە" وەڵامیان نییە، تەنیا ئەوە نەبێ کە ئایین ڕێگا بۆ ژیانێکی سەربەرز و باش، پێشکەش بە مرۆڤ دەکات.

ئیسلام، موسڵمان بوون، بۆ ئەم گەنجانە مانایەکی ڕاستەقینەی دینداری نییە، بەڵکوو تەنیا سەر بە ئایین بوون شوناسیان بۆ دروست دەکات. لەم کۆمەڵگایەدا کەسایەتییەکی تایبەتیان پێ دەدات. هەرکەسێک لەخۆی بپرسێت چ شتێك جیاوازیی نێوان ئەم گەنجانە بە هەڵسەنگاندن لەگەڵ باپیرە و داپیرە موسڵمانەکانیان دیاری دەکات، کە ئەوانیش لەم کۆمەڵگایەدا جیاواز بوون، بەڵام

ڕادیکاڵ و زێدەڕۆ نەبوون، دەبێ دەرک بە جیاوازییەکی گەلێك جەوهەری بکات. زۆرینەی مرۆڤی بەناو کرێکاری میوان هەمیشە پلانیان هەبووە ڕۆژێک بگەڕێنەوە بۆ زێدی کۆنی خۆیان، لایکەم کاتێ دەگەنە تەمەنی خانەنشینی. بەڵام ئەم گەنجانە لێرە لەدایک بوون و داهاتووی خۆیان لێرە لە ئاڵمانیا دەبینن، بەڵام هەست بە بەشداربوونیان لە کۆمەڵگا ناکەن و، بە تایبەتمەندی موسڵمانبوون، گروپێکی نوێیان دروست کردووە کە ناسنامەی خۆیانی پێ دیاری دەکەن و تێیدا تەنیا هەست بە پەیوەندیی لەگەڵ مرۆڤی چەشنی خۆیان دەکەن و هاوکاتیش خۆیان لەوانیدیکە دوور ڕادەگرن.

ئەم جەماوەرە فراوانە لە گەنجان خۆیان ڕادیکاڵ نین، بەڵام زەمینەیەکی بەپیت و بەرەکەت بۆ ڕێکخراوە ڕادیکاڵەکان بۆ پڕوپاگەندەکانیان پێشکەش دەکەن. من ئەم گەشەسەندنە کۆمەڵایەتییە توند و تیژە - چونکە لە خزمەت بەم ڕێکخراوە بناژۆخوازانەدایە - وەک پەرەسەندنێک وەسف دەکەم کە ڕێگا بۆ پێکهێنانی نەوەی ئەڵلا خۆش دەکات.

لە لایەکی دیکەوە دەتوانرێ لە ڕواڵەتی گەنجانی ڕادیکالیزەکراودا تێبینی بکرێت کاتێ باس لە جل و بەرگ یان زمان دەکرێت، کۆدێکی دیاریکراو دەگرنەبەر و لە کۆتاییدا

ئەمە خۆی ئاهەنگێکی گرنگ دەگێڕێت بۆ ڕەنگدانەوەی بەشداربوونیان لە گروپەکە. بەرزکردنەوەی پەنجە و ئاماژەدان بە کێشەکانیان و ڕاکێشانی قامك بۆ لای ئەوانیتر، یەکێك لەو نیشانە تایبەتمەندانەیە. بە هەمان شێوە بەکارهێنانی وشەی عەرەبی، وەک "ئەخی"(براکەم) یان دەربڕینی سووکایەتیپێکەری "کافر". هەروەها ڕیشی درێژی گەنجان بەتایبەتی لەناو کۆمەڵدا بەرچاو دەکەوێت.

بۆ ئەوەی بتوانرێ لە گفتوگۆی نێوان گەنجاندا ئەم دوو دیاردەیە جیابکرێنەوە، پێشنیار دەکەم بە لەبەرچاوگرتنی دیاردەی کۆمەڵایەتی گرنگی ئایین لە نێو گەنجاندا، وەک لە نەوەی ئەڵڵادا تێبینی دەکرێ، لە چەمکی "هێرشی کۆلتووریی گەنجان" کەڵك وەرگرین. لەبەرامبەردا، "ڕادیکاڵ" یان "کلتوری گەنجانی سەلەفی" ئاماژە بێ بۆ ئەو دیاردانەی کە بۆ وێنە لە جلوبەرگی گەنجانی ڕادیکاڵکراودا دەبینرێ.

تەنیا لووتکەی شاخێکی سەهۆڵین؟

نزیکەی هەموو ڕۆژێک هەواڵمان لەسەر تاوانەکانی دەوڵەتی ئیسلامی(داعش) پێدەگات. ئیسلامیزمی ڕادیکاڵ لە ڕێگەی کردەوە توندوتیژەکانی ئەم تاقمە تیرۆریستییەوە گەیشتووەتە ڕەهەندێکی نوێ. بەدەگمەن هیچ بابەتێکیتر لەمڕۆدا ئەوەندە بە چڕی پەیوەندیمان پێوە ناکات - بەداخەوە ناتوانرێ گریمانە بکرێت کە ئەم دۆڵپایە بەم زووانە کۆتایی پێدێت یان نا. گومانی تێدا نییە پێویستە و دەبێ چارەسەرێك بۆ ئەم کێشەیە بدۆزینەوە. بەڵام چلۆن دەبێ ئەم مشتومڕە بە شێوەیەکی بەرهەمدار بەڕێوەبچێت؟ چۆن دەتوانین ببینە هۆی ئەنجامێکی یارمەتیدەری درێژخایەن؟

بێگومان ماوەیەکی زۆرە بۆمان ڕوون بۆتەوە مەترسی ڕادیکالیزمی ئیسلامی تەنانەت لە ئاڵمانیاش کاریگەریی لەسەر مرۆڤ دادەنێ. هەروەها نەک هەر لەبەر ئەوەی ئەگەری هێرشەکان لەناو ئەوروپادا زیاتر و زیاتر ئامادەکاریی بۆ دەکرێت و بە شێوەیەکی درندانە وەك هێرشەکانی پاریس لە مانگی یەکی ساڵی ٢٠١٥، هەروەها ئەو هێرشەی لە

کۆپنهاگن و تیرۆری ساڵی پێشووی برۆکسل بەڕێوەچوو، ڕەهەندێکی نۆی بەخۆیەوە دەگرێ.

بەڵام ئێمە بە تایبەتی کاریگەریمان لەسەرە چونکە ئیسلامیزم لێرەدا ڕەگی داکوتاوە. سەلەفییەکان لەبەردەم قوتابخانەکان و لەسەر ڕێگای هاتوچۆی مرۆڤ دۆزی خۆیان بەرەوپێش دەبەن - و پڕوپاگەندەکانیان گەلێك کاریگەرە. ژمارەی ئەو گەنجانەی ئامادەن بۆ بیروباوەڕی ڕادیکاڵی خۆیان لەشەڕدا بەشداریی بکەن، بەردەوام لە زۆربووندایە. بە مەزەندەی فەرمی کە نزیکەی ٧٠٠ گەنج و تەنانەت کیژیش ئاڵمانیایان بۆ چوونە ناو جیهاد بەجێهێشتووە، بە دڵنیاییەوە ژمارەکەی گەلێك لەوە زیاترە و تا ئێستا لانیکەم ژمارەیەک لە نێوان ١٥٠٠ بۆ ١٨٠٠ گریمانە دەکرێت. هەروەها ژمارەی سەلەفییەکانیش زیادی کردووە. بە خەملاندنی من لە ئێستادا نزیکەی ١٠ هەزار کەسی چالاکیان هەیە. بەڵام ژینگەی هاوسۆزەکانیان چەند هێندە گەورەترە.

کەواتە کاتێک باسی مرۆڤە ڕادیکاڵەکان دەکەین سەرەتا پێویستە بپرسین: ئێمە لە ڕاستیدا باسی کامیان دەکەین؟ بەڕای من کاتێک سەیری مرۆڤە ئایینیە ڕادیکاڵەکان دەکەین، دەبێ جیاوازی لە نێوان سێ گروپدا دابنێین: لە لوتکەی ئەم شاخە سەهۆڵینەدا گروپی وەک ئەلقاعیدە و

داعش وەستاون، کە کردەوە ترسێنەرەکانیان وەک هێرشەکانی پاریس یان کۆپنهاگن تەنانەت لە ئەوروپاشدا دەنگی داوەتەوە. هەروەها لەم گروپە لەڕادەبەدەر مەترسیدار و توندوتیژانە، دەتوانین بۆکۆحەرام کە درندەیی باوەڕپێنەکراو لە نەیجیریا بەڕێوە دەبات، ئەلشەباب کە لە سۆمالی گەلێك زێدەڕۆن و حەماس و حزبوڵڵا ناو بەرین.

قاتێك خوارتر ئیخوان ئەلموسلیمینە. تێگەیشتنێک لە ئایینی ئیسلام وەک ئەو تێگەیشتنەی ئەردۆغان سەرۆک کۆماری تورکیا نوێنەرایەتی دەکات، سەر بەم پۆلەیە.

بەڵام بینینی گرووپی سێیەم گەلێك سەرنجڕاکێشە کە لە بناغەی بنی ئەم هەرەمە وەستاوە. ئەمانە ئەوانەن کە من ناوی وەچەی ئەڵڵام لەسەر داناون - کەسانێک کە لە ناو ئێمەدا دەژین، ئەو گەنجانەی ڕەنگە تەنانەت سەلەفیزمیش ڕەت بکەنەوە، بەڵام بیرکردنەوە و هەندێک جاریش کردارەکانیان لەگەڵ بەهاکانی کۆمەڵگاکەماندا ناگونجێت و لەگەڵ سیستەمی دیموکراتیکدا ناتەبایە. ئەم وەچەی ئەڵڵایە بنەمای ڕادیکالیزم پێکدەهێنێت. بنەماکە گەلێك پان و بەرینە.

کاتێک لەم کتێبەدا باسی "وەچەی" ئەڵڵا دەکەم، مەبەستم ئەوانەیە کە ڕەنگە لە فۆکۆسی فەرمانگەی

پاراستنی دەستووری دەوڵەتدا ناویان نەبێ، چونکە لە ڕێگەی کردەوەی توندوتیژانەوە یان بە ئاشکرا، خۆیان وەک هەڕەشەیەک بۆ سەر کۆمەڵگاکەمان دەرنەخستووە، بەڵام ئایدیۆلۆژیی، ناوەڕۆک و بەهاکانی ئەم گرووپە ڕادیکاڵانەیان کردۆتە ڕێبازی خۆیان و ناسنامەی خۆیانی پێ دیاری دەکەن. هەندێک جار ڕەنگە تەنیا ئایدۆلۆژیا بەشێکی کارەکە بێ، بەڵام ئەمانە لە ئێستاوە بناغەی شێوازێکی بیرکردنەوە دادەڕێژن کە زۆر بە هاسانی لە مرۆڤێکی ئاساییەوە دەیانکاتە ئیسلامیستێکی زێدەڕۆ.

لەگەڵ هەموو ئەوانەی پشتگیری جیاکاریی نیزیکبوونەوەی پەیوەندیی نێوان کوڕ و کیژ دەکەن، مافی یەکسانی مرۆڤ ڕەتدەکەنەوە، باوەڕیان بە تیۆری پیلانگێڕی هەیە، هەڵوێستی دژە جوولەکەیان هەیە، هەموو گومانێک و پرسیارێکی سەبارەت بە ئایین ڕەتدەکەنەوە، ئەوانەی باوەڕیان بە خودایەکی تووڕە هەیە کە سزای بێباوەڕان بە دۆزەخ دەداتەوە، ئەوانەی ڕێزی ئەو مرۆڤانەی جیاواز بیردەکەنەوە بێبەها دەکەن، ئەمانە ئەو مرۆڤانەن کە دەبێ هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا بکرێ و هەڵوێستیان لەهەنبەردا بگیرێ، تەنانەت ئەگەر بە ئاشکرا دان بە ئیسلامیستبوونی خۆیاندا نەنێن.

هەروەها ئەو پرۆسە کاتییانەی ڕادیکاڵبوون کە مرۆڤ بە ئاسپایی و ویستی پێشتر داڕژاوەوە خۆ دەخزێننە ناو کۆمەڵگاکەمانەوە، گەلێك مەترسیدارن. ئەوان لەلایەن دەسەڵاتی ئەمنی و تێڕوانینی گشتیدا بە کەم سەیر دەکرێن، چونکە بە ئاشکرا لە زاراوەی توندوتیژ کەڵك وەرناگرن و ڕاستەوخۆ باس لەو شتەی مەبەستیانە، ناکەن. هەروەها ئەو ناوەڕۆك و مانیفیستەی ئەم مرۆڤە ڕادیکاڵانە بانگەشەی بۆ دەکەن، گەلێك دژە دیموکراتیکە. لەسەر ئەم شێوازە ڕێگا بۆ توندڕەوی خۆش دەکەن و ئەوەش ڕێک ئەوەیە کە دەبێ بەرەنگاری ببینەوە. ئەگەر تەنیا لەو شوێنە دەست پێبکەین کە ئیسلامیزم خۆی لە کردەوەی توندوتیژیدا دەردەخات، ئەوا زۆر لەمێژە دۆڕاوین. هەر بۆیە بێ ئەملاو و ئەولا دەبێ هەڵسوکەوت لەهەنبەر نەوەی ئەڵلادا بکەین! چونکە نەوەی ئەڵلا ئەو حەوزە پڕ لە ئاوەیە کە ئیسلامیستەکان ماسی تێدا دەگرن.

من زانای ئایینی نیم، دەروونناسم و ساڵانێکە لەگەڵ گەنجان خەریکی پڕۆژەی کۆمەڵایەتیم، بۆیە باسێکی ئیلاهیاتیم لەسەر ئیسلامی تەیار بە ئایدۆلۆژیای سیاسی نابێت. بەڵام ناوی ئەو شێوازە سەرەکیانەی بیرکردنەوە و نیشانەی هەڵسوکەوتیان دەهێنم کاتێك لە ئاخافتن لەگەڵ گەنجەکاندا دەیناسمەوە. هەروەها هەوڵ دەدەم بگەمە

بنەمای ئەم تێبینیانە و پرسیار لەسەر چلۆنایەتی هاتنە ئارایان بکەم. لە کۆتاییدا، لە بەشی سێیەمی ئەم کتێبەدا، ئەو چەمکانە دەخەمەڕوو کە دەتوانرێت لە قۆناغێکی سەرەتاییدا لە ئاستی سەرتاسەری کۆمەڵگادا بەرەنگاری ئەم پێشهاتانە ببنەوە و ڕێگرییان لێبکرێت. لەو شوێنانەی بۆ ئەم خۆپاراستنە گەلێك درەنگ بووە، دەبێ چەمکێکی گونجاو لەبەردەست بن بۆ بەرگریکردنی گەنجان لە ڕادیکاڵکردنی ئامانجدار هەروەها بۆ وەرگرتنەوەی ئەو گەنجانەی پێشتر لە ناوخۆدا ماڵئاواییان لە کۆمەڵگەی دیموکراسیمان کردووە. پاشان دەمەوێ نیشان بدەم خۆ دەربازکردن لە ڕێگای ئایدۆلۆژیای ڕادیکاڵ دەتوانێت چۆن بێت.

بەم نووسراوەیە کە لەسەر بنەمای چەندین ساڵەی کارکردنم لەگەڵ گەنجان و دایک و باوکیان، ئەزموونەکانم وەک دەروونناسێک لەسەر چالاکییەکانم لە قوتابخانەکان و دواجاریش لەسەر ژیاننامەی خۆم دامەزراوە، حەز دەکەم لەم مشتومڕەدا بەشداریم کردبێ. کتێبەکە هەوڵێکە بۆ ڕێکخستنی ئەم باسە، ڕەنگە هەندێکجار سەرلێشێواو بنوێنێ، کە لە لایەک بە بێهەڵوێستی و بێ بایەخکردنی تەوەرەکەوە خوی خەریك دەکات و لەو لاشەوە بە ترساندنی مرۆڤ تایبەتمەندە.

بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە تایبەتمەندییەکانی دۆخی ئەمڕۆمان لەبیر بێت کە ئێمە تەنیا هەڵسوکەوت لەگەڵ چەند سەد گەنجێکی ئیسلامیدا ناکەین، بەڵکوو لەگەڵ تەواوی نەوەیەک کە بەر مەترسی بەهێزی ڕادیکاڵبوون کەوتووە و هەندێک لە ناوەڕۆکی ئایدیۆلۆژی ئەم ڕادیکالیزمەیان بە شێوەیەکی نزیک لەگەڵ سروشتی خۆیان و بیرکردنەوەکانیان تێکەڵ کردووە.

لەم دۆخەدا دەمانەوێت ئاماژە بە شەش لایەن بکەین کە وایکردووە لەم ساڵانەی دواییدا نەوەی ئەڵلا زیاتر و زیاتر بەرچاو بکەوێت و ڕۆڵێکی گرنگ و چالاك لە کۆمەڵگاکەماندا بگێڕێت. ئەم لایەنانەی لێرەدا دەستیان خراوەتە سەر، پێشمەرجێک پێکدەهێنن بۆ ئەوەی بتوانین لە بنەڕەتدا لە ڕەهەندە جیاوازەکانی دیاردەکە تێبگەین.

1 . باسەکەی ئێمە زیاتر ئاڕاستەی گەنجانی نەوەی دووەم یان سێیەمی کۆچبەران دەکرێ. واتە ئەو گەنجانەی زۆر باشتر دەتوانن بە زمانی ئاڵمانی قسە بکەن و زۆر زیاتر لە دایک و باوکیان یان باپیرانیان چاوەڕوانیی لێهاتوویی خۆگونجانیان لەم کۆمەڵگایەدا لێدەکرێ. بۆیە کاتێک باس لە خستنەڕووی بیرۆکەکانیان بە ئاشکرا لە کۆمەڵگە سەرەکییەکەدا دەکرێت، ئەوان لێهاتوویی زیاتر و

متمانەی زیاتریان بە خۆیان هەیە. ئێمە لێرەدا چیتر مامەڵە لەگەڵ کۆچبەران ناکەین، بەڵکوو هەڵسوکەوت لەگەڵ گەنجانێك دەکەین کە بە تەواویی ئاڵمانین. ئەمە نابێ لەبیر بچێت! ئەم گەنجانە بەشێکن لە کۆمەڵگاکەمان - هەربۆیە کێشەکانیان و ئەو ڕووبەڕووەستان و کێشانەی بۆمان دروست دەکەن بەشێکن لە کێشەی کۆمەڵگاکەمان.

2. لە بنەڕەتدا مرۆڤ دەتوانێ تێبینی ئەوە بکات گرنگیی ئایین لەم ساڵانەی دواییدا زۆرتر بۆتەوە و بەردەوامیش لە زۆربووندایە. ئەم لێدوان و بۆچوونەش لە سەرانسەری جیهان کاریگەرییەکی وەك یەکی هەبووە. هۆکارەکان لە سەرووی هەموویانەوە لە بەرزبوونەوەی پێویستییە ڕۆحییەکاندا دەبینرێن کە بتوانن لەناو جیهانێکی تادێت نایەکسان و سەرلێشێواودا بگەڕێنەوە سەر بەها و بیرۆکە جێگیرەکان هەروەها دۆزینەوەی پشتگیری و ئاراستەکردن. ئەمە بە تایبەتی گەنجانیش دەگرێتەوە.

3. جگە لەوەش ئەو وڵاتە موسڵمانانەی زۆرێک لە باپیرانی ئەو گەنجانە لێیەوە هاتوون و هێشتا خێزانیان لەو شوێنانە هەیە، بە بەردەوامی

تووشی ململانێی خێزانیی دەبنەوە. ئەم ناسەقامگیرییە ڕەنگە کاریگەریی ڕاستەوخۆی ئەندامانی خێزان وەك باپیرە، داپیرە، پوور و خاڵ کە لەوێ دەژین، گەنجانی نیشتەجێی ئورووپا لەسەر ڕەگ و ڕیشە و پاشخانەکانیان هەستیار بکات. ململانێ و شەڕ لە ناوچە موسوڵمانەکانیش زۆرجار هەڵسوکەوتی سیاسی لێ دەکەوێتەوە کە تێیدا ڕۆژئاوا و بەتایبەت ئەمریکا و ئورووپا ناچار دەکرێن بڕیاری قورس بدەن. ئەوەی ئەم بڕیارانە هەمیشە باشترین چارەسەری لێنەکەوتۆتەوە، بێگومان بووەتە هۆی ئەوەی زۆرێک لە گەنجانی موسڵمان ناسنامەی خۆیان لەگەڵ کولتوورەکەیان زیاتر گرێبدەن.

4. ئەگەڕ ئەم گەنجانە بە ئەزموونی دوورخستنەوە لە کۆمەڵگەی دەوروبەڕیان گەورە بوون، ئەوا پێویستیان بە ناسنامەیەکی نوێ دەبێ و بەم شێوەیە جیاکردنەوەیان لە کۆمەڵگەی زۆرینە یاخود سەرەکیی بەرز دەبێتەوە. ئەم دابڕانە نەک هەر لەبەر ئەوە ڕوودەدات کە کۆمەڵگەی زۆرینە جیاکارییان لەگەڵ دەکات، بەڵکوو لەبەر ئەوەی لە هەندێک خێزاندا ڕەتکردنەوەی ئەم کۆمەڵگایە و بەهاکانی بەشێکی گرنگە لە ڕەوتی پەروەردەکردنیان.

5. هەروەها زۆر گرنگە کە زۆربەی وڵاتانی عەرەبی یاخود موسڵمان بە تایبەتی و بە شێوەیەکی ئامانجدار کۆنترۆڵی موسڵمانانی ناوخۆی ئاڵمانی لە ئاڵمانیا دەکەن. ئەردۆغان لە تورکیاوە ئەم کارە بە شێوەی سیستماتیك بەڕێوەدەبات، بە هەمان شێوە ئەم خۆتێهەڵقوتانە لەلایەن ئیخوان ئەلموسلیمین لە میسر و قەتەر و سەلەفییەکان لە سعودیە بەڕێوەدەچێت. مەرج نییە سەرچاوەی دارایی بێت، بەڵکوو ئەو وزە و کاریگەرییەیە کە لەو ڕێگەیەوە مرۆڤی موسوڵمان لە ئاڵمانیا وەریدەگرێ. لە لایەکەوە ئەمە لە ڕێگەی تەلەفزیۆنەوە مسووگەر دەبێت. بەڵام ئەمە بە پلەی یەکەم ئامانجی کارتێکەریی لەسەر نەوە کۆنەکانە. بەڵام وەك نەریت بەردەوام هەر چەند جارێك واعیزان سەفەر بۆ ئاڵمانیا دەکەن و کۆبوونەوە ساز دەکەن. بۆ ئەم کارەش ئیمام لە تورکیا ڕادەهێنرێن و پاشان بۆ شوشتنەوەی مێشکی موسوڵمانان ڕەوانەی ئاڵمانیا دەکرێن.

6. دوا لایەنی گرنگ پەیوەندی بەمەوە هەیە: ژمارەی ئەو واعیزە توندڕەوانەی بە تایبەتی ئامانجیان دەستڕاگەیشتن بە گەنجانە لە ئاڵمانیا، لەم دواییانەدا گەلێك بەرز بۆتەوە. ئەم واعیزانە

نەک هەر بە زمانی ئاڵمانی قسە دەکەن، بەڵکوو دەشزانن چلۆن لە زاراوەی زمانی گەنجان کەڵکوەرگرن. کارە میسیۆنەرییەکانیان لەلایەن پڕوپاگەندای ئیسلامی بەربڵاوەوە پشتگیری دەکرێت کە لە ئینتەرنێتدا بڵاودەبێتەوە. بەم شێوەیەش دەتوانرێت بگاتە ئەو گەنجانەی کە پاشخانی کۆچبەرییان نییە یان ئەو گەنجانەی کە پێشینەی کۆچبەری غەیرە موسڵمانیان هەیە و پێشتر هیچ پەیوەندییەکیان بە ئیسلامەوە نەبووە. هەروەها ئەوانیش سەر بە نەوەی ئەڵلان.

مشتومڕ لەسەر ئیسلامیزم لە ئێستادا – بە شێوەیەکی پێویست – لە هەموو شوێنێك ئامادەیە. ئەمەش ئەرکێکی جەوهەرییە و هاوکاتیش بەهۆی چۆنیەتی بەڕێوەچوونی ناکۆکییەکە گەلێك کێشەدارە. ئەو باس و مشتومڕانەی کە خۆم چاوەدێرییان دەکەم، "نەزانی" تێیاندا گەلێك زاڵە: "بێهەڵوێستی". مشتومڕەکە یەک ڕەهەندی و ڕووکارییە، نەک هەر لەناو دانیشتووانی ئاساییدا، بەڵکوو لە ناو سیاسەتوانانیشدا ناوەڕۆکێکی گەلێك بێهێزی هەیە. بێ بایەخکردن ئەرکێکی ڕۆژانەیە کاتێک باس لەسەر گەیشتن بە بنەڕەتی سەرچاوەی ڕادیکالیزم دەکرێت. نەبوونی چەمکێکی دروست بۆتە هۆی ئەوەی مرۆڤ نەتوانێ

بەرپەرچی ئەم پێشهاتانە بداتەوە. لە کۆتاییەکەشیدا دەرکەوتنی چالاکیی کوێرانە لە گۆڕەپانەکان دەبێتە هۆی پراکتیزەکردنی ترساندن لەناو کومەڵگاکاندا.

بەڵام مشتومڕ و کاری خۆپاراستنی سەرکەوتووی دواتر کە بەرەنگاری مەیلە ڕادیکاڵەکانی داهاتوو دەبێتەوە، تەنیا ئەو کاتە دەتوانێ سەرکەوتوو بێت کە لە لایەک باس لەسەر ئیسلامیزم بە بێ تابوی ساختە بەڕێوەبچێت، بە بێ بێبایەخکردن و بێ بوختانی ئامانجداری ئەو کەسانەی کە بە ناوی خۆیان بانگەواز بۆ کێشەکان دەکەن و ئاماژە بە نارەزایەتییەکان دەکەن. جگە لەوەش ئەم کارە تەنیا کاتێک دەتوانێ کاریگەریی هەبێت کە وەک گفتوگۆیەک بۆ کۆمەڵگا بە شێوەیەکی گشتی بەڕێوەبچێت. لە جیاتی ڕووبەڕوو وەستانی کۆمەڵگا بە گشتی بۆ ئەوەی سەیری کێشەی ئیسلامیزم بکات، بەڕێوەچوونی گفتوگۆکە بە شێوەیەک بێ کە موسڵمانان وەک گروپێکی جیاواز پیشان بدات، هەنگاونان دژ بە ئیسلامیزم قورستر دەکات. مشتومڕێکی لەو شێوەیە دەتوانێ موسڵمانان چەواشە بکات و لە جیاتی ئەوەی وەك بەشێک لە چارەسەرەکە بیانخاتە نێو ئەم بابەتەوە، لە باسەکە دووریان دەخاتەوە: کۆمەڵگەی دیموکراسی زۆرینە. ئێمە دەبێ بێ ترس قسە بکەین و ئەم قسەکردنە لە ناوەندی کۆمەڵگاکەماندا بچەقێنین.

توندڕەوی ئیسلامی ڕادیکاڵ کە بەشێکی موسڵمانی دانەبڕاوی سەرانسەری جیهانن، شەڕیان لەهەنبەر کۆمەڵگەی بەها ئینسانییەکان ڕاگەیاندووە. نارەزایی پەرشوبڵاو لە دژی کۆمەڵگەی زۆرینە دەوروژێنرێت و بەربەرەکانی لە دژی بەهاکانی دەکرێت. ئەمەش خۆی ڕەتکردنەوەی فۆرمەکانی پێکەوەژیانی ئاشتیانە و یەکتر سەلماندن، هەروەها چاندنی نارەزایەتییە زاڵبووەکانی وەک دژە جوولەکەگەرایی یان دژە ئەمریکی بوون دەگرێتەوە.

بێگومان زۆرینەی هەرەزۆری دانیشتوانی ئاڵمانیا بە موسڵمان و ناموسڵمانەوە، ئایدۆلۆژیای دژەمرۆڤانەی جیهادیزم ڕەتدەکەنەوە و لە ئاکامەکانی دەترسن. سەرەڕای ئەوەش، سیاسەتوانان، دامەزراوە پەروەردەییەکان و هەموو تاکێک تا ئێستا لە بەرامبەر کێشەی ڕادیکاڵبوون و هۆکارەکانی بە ڕادەیەکی زۆر بێدەسەڵات بوون. زۆر جار هەندێک چارەسەر یان ستراتیژی تەنانەت دەتوانن کاریگەریی پێچەوانەیان هەبێت. هەروەها لەو شوێنانەی پڕۆژەی مانادار هەیە، زۆرجار تەنیا لە دەستی دەستپێشخەرییە تاکەکەسییەکاندا دەمێننەوە و ناتوانن کاریگەرییەکی گشتگیریان هەبێت.

بێ گومان هەڵە دەبێ ئەگەر بڵێین ئیسلام وەک هاندەر تاوانبارە بۆ ئەم پێشهاتانە. بەڵام بە هەمان شێوە سوودی

نابێ ئەگەر بە نیازی بەرگری لە ئایین بڵێین داعش و سەلەفییەکان لە بنەڕەتدا هیچ پەیوەندییەکیان بە ئایینەوە نییە. هەرکەسێک بیەوێت بەرپەرچدانەوەی ڕادیکالیزمی ئیسلامی بداتەوە، دەبێ پرسیار لەسەر ڕێچکەی سەرکەوتنیش بکات. سەلەفی و جیهادییەکان لە کوێوە دەست بە بەڵگەهێنانەوەی مشتومڕەکانیان دەکەن؟ هۆکارەکانی سەرکەوتوویی پڕوپاگەندەکانیان لەسەر زەوییەکی بەپیت چین؟ هەرکەسێک لێرەدا بەدوای وەڵامی ساکاردا بگەڕێت، لە تێگەیشتن لە نەوەی ئەڵڵا دا هەرەس دێنێ - هەروەها لە ڕێنوێنیکردنیان بۆسەر ڕێگایەکی جیاوازیتر.

بەڕای من مەترسییەکی بنەڕەتی ئیسلامی ڕادیکاڵ لە جیاوازییەکانی نێوان تێگەیشتنێکی میانڕەو لە ئیسلامدا نییە، بەڵکوو لە لێکچوونەکانیدایە. هەمیشە خاڵگەلێک هەن کە ئیسلامیستە توندڕەوەکان دەتوانن خۆیانی لەسەر بنیات بنێن.

بۆ ناوهێنانی تەنیا چەند نموونەیەک: هەندێک لە ئیمامە میانڕەوەکان ئاهەنگ بۆ قوربانیبوونی موسڵمانان دەگێڕن، هەندێک وێنەی دوژمن وێنا دەکەن، بانگەشەی فێرکاری پاک هەروەها پابەندبوونی کوێرانە بە هەموو فەرمان و تابوەکانی ئایینییەوە دەکەن. ئیدیعای خاوەندارێتی ڕەها و ڕاستەقینەبوونی ئایینەکەیان شانبەشانی قەدەغەکردنی

پرسیارکردن لە لێدوانەکان و بیرکردنەوەی ڕەخنەگرانە، بەڕێوەیە. لێکدانەوەی نوێ و هاوچەرخ بۆ قورئان و دۆزینەوە زانستییەکان لەسەر مێژووی ئیسلام زۆرجار نە ڕێگەی خوێندنەوەیان پێدەدرێت و نە باسیان لێوەدەکرێت.

ئەمە ڕەوتێکە کە لە زۆرێک لە خێزانە موسڵمانەکاندا بەردەوامە. لە کارەکانمدا چەندین جار تووشی خێزانە پیاوسالارەکان بووم کە ئەو پەروەردەیەی لەسەر بنەمای گوێڕایەڵی توندوتیژ دامەزراوە، هێشتا تێیاندا بەڕێوەدەچێت. ئەمەش زۆرجار شانبەشانی سەرکوتکردن و بەتابۆکردنی سێکسییەت بەڕێوەدەچێت. جگە لەوەش، توندوتیژی لە پەروەردە گرێدراوە - هەروەها لە ڕەوتی زارەکیش. شتێکی نامۆ نییە هەندێک لە دایک و باوکان شتگەلێکی وەک "دەتکووژم"، "سەرت دەبڕم" یان "هیوادارم بمری! بە منداڵەکانیان بڵێن".

ئەمانە هەموو لایەنەکانی پێداگۆگییەکی ترسێنەرن کە خاڵی دەستپێکی ئایدیاڵ بۆ ڕێکخراوە ڕادیکاڵەکان پێکدەهێنن. ئەم هۆکارانە پێکەوە دەبنە هۆی گەشەکردنی کارەکتەر، واتە کەسایەتیی لاواز کە ناتوانن پەرە بە متمانەپێکردنی خۆیان بدەن و لە ئەنجامدا خۆلادان لە هەموو شتێکی نامۆ وەک هەڕەشەیەک هەست پێدەکەن و کاردانەوەیان بە هەڵسوکەوتی شەڕەنگێزی کۆتایی پێدێت.

ئەگەر ئەم هۆگرییە کەسییە شانبەشانی بەهێزکردنی وێنەی نەریتیی دوژمن بڕوات، ئەوا بەستێنێکی بە پیت بۆ ڕق و کینە ئامادە دەکرێت. سەر بە گروپێک بوون بە تایبەتی بۆ ئەو گەنجانە گەلێك سەرنجڕاکێشە کە پەروەردەیەکی لەو چەشنەیان بووبێ، چونکە بەڵێنی گرنگایەتیی کەسییان پێ دەدرێ، کە تا ئێستا لەناو خێزانەکەیاندا لێیان زەوت کراوە.

من خۆم هەموو ڕۆژێك شاهیدم کە ڕێکخراوە ڕادیکاڵەکان چلۆن و بە چ ئامرازێک پڕوپاگەندەکانیان بەکاردەهێنن بۆ ئەوەی سوود لەو ڕاستییە وەربگرن کە گەنجان بە تایبەتی وەرگری ئامۆژگارین و زۆر زوو فریو دەدرێن. واعیزانی ئیسلامی توندڕەو بە تایبەتی منداڵان دەکەنە ئامانجی خۆیان. ئەو منداڵانە زۆرجار بەهۆی ئەو یاری پێکردنەیان تووشی بارودۆخی نالەباری کۆمەڵایەتی و دەروونی دەبن: ئەو گەنجانەی کە پاشخانی خێزانی، کۆمەڵایەتی و قوتابخانەیان توانایی دروستکردنی چوارچێوەیەکی پڕ لە ژیانی ئەمن و پێدانی ناسنامەیەکی ڕوون و ئاشکرا هەروەها گەیاندنی بەهاکانی ئینسانی نییە – بەتایبەت بۆ ئەو گەنجانەی دۆخی مێژووی کۆچبەریی خێزانیان هەیە، شتێکی نامۆ نییە، چونکە ئێمە کولتوورێکی ڕاستەقینەی جێگر لە ئاڵمانیا پێشکەش بەو گەنجانە ناکەین. بەڵام ئەوە تەنیا ئەو مرۆڤانە نین کە لە ژیانیاندا

سەرکەوتوو نەبوون و لەلایەن ڕادیکاڵەکانەوە ڕاکێشراون، بەڵکوو ئەوانەی ژیانێکی سەرکەوتووانەش بەڕێوە دەبەن، دەکرێ ڕابکێشرێن.

کۆمەڵگا بە هۆی ئەم گەنجانەوە ئەرکی گەلێك زیاترە. ئێمە هەموومان بەو مەترسییانەی هەڕەشە لە گەنجەکانمان دەکەن ئەرکی مەزنمان لەسەر شانە. چونکە تا ئێستاش بە ڕادەی پێویست لەو دەروونناسیەی لە پشتی کێشەکانەوە وەستاوە، تێناگەین. بەڵام چلۆن دەستمان بەو گەنجانە ڕابگات، پێش ئەوەی کۆمەڵگاکەمان بەجێبهێڵن؟ یان پێش ئەوەی لە شەڕێکی درندانەدا لەدەستیان بدەین؟

من لەسەر ئەو قەناعەتم ڕێگایەکی عاقڵانە بۆ چارەکردنی ئەم کێشەیە هەیە. لە ساڵانی بەربەرەکانیم لەهەنبەر ڕادیکالیزمدا، فێربووم کە مرۆڤ دەتوانی هەڵەکانی دەستنیشان بکات هەروەها چ دژە ستراتیژییەک دەبێتە هۆی گۆشەگیری زیاتری ئەم گەنجانە. هەروەها توانیم ئەزموون بکەم چلۆن نزیکبوونەوە دەتوانرێت بەڕێوە بچێت و چۆن ڕۆشنگەری بەدەست دەهێنرێت. چۆن لە ڕێگەی کاری تەرکیزکراو و بەردەوامەوە، تەنانەت ئەوانەی پێشتر خۆیان بەدەست پڕوپاگەندەی ڕادیکاڵەوە یەخسیر کردووە، دەتوانرێ دووبارە تێکەڵ بە کۆمەڵگاکەمان و سیستەمی بەهاکانمان بکرێنەوە.

لە ئێستادا وێدەچێ سەلەفییەکان توێژەری کۆمەڵایەتی باشتر بن بۆ ئەو گەنجانە و لە خزمەت بە پێداویستییەکانیاندان. لەو شوێنە هەڵیاندەگرن کە پێشتر ون و سەر لێ شێوا ماونەتەوە. ئەوان هەوڵ دەدەن بە زمانێک لەگەڵیان قسە بکەن کە ئەم گەنجانە لێی تێبگەن. بەڵام بۆچی ئێمە خۆمان ئەو کارە ناکەین؟ بۆچی ڕێگەیان پێدەدەین بە شێوەیەکی ساکار بکەونە چنگی ڕادیکاڵەکانەوە کاتێ دەزانین بە ئایدیۆلۆژیای نامرۆڤانەی خۆیانەوەیان دەبەستنەوە؟

زۆر گرنگە چیتر خۆمان لەو ئەرکە گرنگە نەکێشینەوە و بە پەرۆشەوە ئەو ئاگرەی تێیان بەرداون بکووژێنینەوە. ئەوەی گرنگە ئەوەیە کە ئێمە دەبێ هەڵوێست بگرین. کێشەکانی ناو کۆمەڵگا بە گشتی زەق کەینەوە بۆئەوەی لە درێژخایەندا ئەزموونی باشی لێوەرگرین و لە ئاستێکی فراواندا هەڵسوکەوت لەگەڵ کێشە، پێداویستی و مەترسییەکانی نەوەی ئەڵڵا بکەین. ئێمە بۆ چارەی پڕۆژە و دەستپێشخەرییە تاکەکەسییەکان چالاکیی و بەشداریەکی گەلێك کەممان هەیە.

پێویستە کاری خۆپاراستن بکەینە بابەتێکی سیاسی واتە بەشداریی لەو ڕێوشوێن و ستراتیژییانە بکەین کە ئامانجیان پێشوەختە ڕێگریکردنە لە پێشهاتە نەخوازراوەکان یان

مەترسییەکان. ئێمە دەبێ بە گشت ئەم چەشنە ڕاهێنانە بگۆڕین. هەروەها دەبێ چاکسازی و ڕێفۆرم بۆ تێگەیشتنی ئێستای ئایینی ئیسلام لەسەر ئەو خاڵانە بکەین کە ڕێگا بۆ ئیسلامیزم خۆش دەکات. پێویستە لە کۆمەڵگاکەماندا دۆخێکی هۆشیاریی لەسەر چەمکی توندوتیژی دروست بکەین. توندوتیژی تەنیا لەو شوێنە دەست پێناکات کە لە ڕووی فیزیکییەوە بەکاردەهێنرێت. باوەکوو فرەژنیش چەشنێکە لە توندوتیژی. کاتێک منداڵان بە دۆزەخ و جنۆکە هەڕەشەیان لێدەکرێت، من ئەمە وەک هەڵسوکەوتێکی توندوتیژی دەبینم. کاتێک ژنان لەبەر ئەوەی ڕووپۆشییان بەسەرەوە نییە، دادگایی دەکرێن، ئەوەش خۆی چەشنێك لە توندوتیژییە.

یەك لەو شوێنە ناوەندییانەی پەروەردە دەبێ تێیدا ڕووبدات، قوتابخانەیە. بەڵام وێنەکە بە تایبەتی لە قوتابخانەکاندا جێگەی داخە. نەک هەر مامۆستاکان، بەڵکوو وانە و پڕۆژەی خوێندنەکانیش ئامادە نین بۆ ئەو ئەرکە کۆمەڵایەتییەی کە ڕووبەڕوویان دەبێتەوە: ئەو نیگەرانییەی نەوەی ئەڵلا زیاتر و زیاتر لە ناوەندی کۆمەڵگا دوور دەخاتەوە، بەردەوام بەڕێوەدەچێ.

ئەگەر لە بنەڕەتدا ئەم دۆخە نەگۆڕین، ئەو دیمەنانەی بەردەوام ڕووبەڕوویان دەبینەوە، دەبنە بەشێک لە ژیانی

ڕۆژانە: بۆ نموونە کوڕێکی تەمەن تەنیا هەشت ساڵان کە وەک چەشنێك لە نیشانە ملوێنکێکی ناسنامە لە ملی خۆی دەبەستێت، وەک ئەوە دێتە بەرچاو کە سەرباز بە شێوەیەکی ئاسایی میداڵیا بەخۆیدا هەڵدەواسێ. کاتێک پرسیاری لێ دەکرێ، ڕوونی دەکاتەوە کە شتەکەی وا لا پیرۆزە، وەک سەربازێک بۆ گەیشتن بە ئامانجی ڕێگاکەی خۆی بۆ بەکوشت دەدا. یان ئەو خوێندکارانەی بە بێڕێزیەوە منداڵی مامۆستا ژنەکەیان بە "زۆڵ" ناودەبەن، چونکە بە بێ هاوسەرگیری منداڵی بووە.

منداڵان پێویستیان بە سیستەمێکی بەهای ئینسانی هەیە کە بتوانن خۆیان تێیدا ئاراستە بکەن. ئێمەی گەورەساڵ بەرپرسیارین بۆ فێرکردن و ڕاهێنانی ئەو بەها ئینسانییانەی هاوتا بن لەگەڵ مافە سەرەتاییەکانی دیموکراسی. دەبێ منداڵان فێر بکرێن مرۆڤتر بن و ئەو کەسانەی جیاواز بیردەکەنەوە ڕێزیان لێ بگرن و بێ بەهایان نەکەن.

لە سەرووی هەموو شتێکەوە لێرەدا سیاسەتی دروست پێویستە. پێویستە سیاسەتوانان ئازایەتی و بوێریان هەبێت و بە ڕوونی و شەففافی چارەسەری کێشە تایبەتەکان بکەن. چیتر نابێ خۆیان لە پشت فۆرمولەی نیازپاکی و گوایە لێبوردەیی بشارنەوە. چونکە ئەگەر سەرۆکی ئاڵمانیا ئەو لێدوانە دووپات بکاتەوە کە سەرۆکی پێشووی فیدراڵی

وۆڵف"Wulff" لە ماوەی بەرپرسیاریەتی خۆیدا جەختی لەسەر کردبوو: "ئیسلام بەشێکە لە وڵاتی ئاڵمانیا"، ئەوە کام کێشە چارە دەکات؟ لێرەدا باسێکی سەرسەری لەسەر ئیسلام دەکرێت، بەڵام مەبەست لە کامە تێگەیشتنە لە ئیسلام؟

بەبێ گوێدان بەم سەرسەریگرتنە گشتگیرە، زۆربەی موسڵمانان بە سوپاسەوە ئەم دانپێدانانە قبوڵ دەکەن. ڕەنگە ئەوە شتێکی باش بێ، بەڵام بۆ زۆرێک لە مرۆڤی غەیرە موسڵمان، ڕستەیەکی لەو شێوەیە دەتوانێت ترس و دڵەڕاوکێ دروست بکات یان ئەو ترسەی هەیانە بەهێزتر بکات. ئەم چەشنە ترسانە ناتوانرێت لە سەرانسەری وڵاتدا پشتگوێ بخرێن یان ئیدانە بکرێن.

بێگومان ترس هەن کە لە بێگانەپەرستییەوە سەرچاوە دەگرن، یاخود تەنیا لەوەوە سەرهەڵدەدەن کە کەسێک ئایینێکی جیاوازی هەبێ یان جیاواز دەربکەوێت. بێگومان ئەرکی سیاسەتوانانە و دەبێ بەرپەرچی ئەو چەشنە نارەزاییانە بدرێتەوە: نەک هەر بە هێورکردنەوەی ترسی خەڵک، بەڵکوو بە چاکسازی لە تێگەیشتنێکی شەففاف لە ئایینی ئیسلام کە بە دڵنیاییەوە قاو بۆ ئەم چەشنە ترسانە دەکات.

لەم دواییانەدا توانیومانە تێبینی ئەوە بکەین بۆچی زۆر گرنگە تەنانەت لەم بوارە هەستیارانەشدا بە ڕوونی قسە و دیالۆگی لەسەر بکەین و ئەو ناکۆکی و کێشە گەرمانەی ڕێکخراوەی پێگیدا "Pegida"[1] باسیان لێوەدەکات، چاوەدێری بکەین. ئەگەر ئێمە وەک کۆمەڵگای زۆرینە چارەسەری ئەم کێشانە نەکەین، ئەوا ئەوانەی تەنیا ئارەزووی وروژاندنی نارەزایی و هەڵگیرساندنی ترسیان هەیە، دەردەکەون. دەبوو لە مێژووەوە فێربین چی ڕوودەدات کاتێک گروپە پەراوێزە توندڕەوەکان دەرفەتی قسەکردنیان پێدەدرێت، بە تایبەت کاتێک بە گشتی باس لە خاڵە ڕەخناوی و ئاستەمەکانی کۆمەڵگا دەکرێت.

کاتێک دەڵێم مشتومڕێکی نێوخۆیی ئیسلامیش بکرێت، پێش هەموو شتێک گرنگە ئەوە ڕوون بکەینەوە کە ئیسلام خۆی لێرەدا بوونی نییە، بەڵکوو ئەوە لێکدانەوەی جۆراوجۆر لەسەر ئیسلامە کە بوونیان هەیە. هەروەها دەمەوێت زۆر بە ڕوونی ئەوە بڵێم کە ئایدۆلۆژیای سیاسی بەشێک لە ئیسلام نییە. لە ئێستادا وێدەچێت ئەوە ئیسلامی سیاسی بێت کە نوێنەرایەتی ئایینی ئیسلام لە ئاڵمانیا دەکات. ئەم ئیسلامە ئیدیعای حەقیقەتی گەردوونی

[1] پێگیدا (ئەوروپییە نیشتمانپەروەرەکان دژی ئیسلامیکردنی ڕۆژئاوا) بزووتنەوەیەکی پۆپۆلیستی ڕاستڕەو و ڕەخنەگری ئیسلامە کە لە ساڵی ٢٠١٤ لە شاری درێسدنی ئاڵمانیا سەریهەڵدا. دیاردەی پێگیدا نوێنەرایەتی نارەزایی بەرفراوان دەکات لەناو هەندێک لە دانیشتووان، کە خۆی بە بێمتمانەیی بە نوخبەی سیاسی و میدیا و سیاسەتی کۆچبەرییەوە خەریك کردووە.

هەیە، هەروەها لەسەر لێکدانەوەی خۆیان ئیدیعای سەروەری تایبەت دەکات و ڕێنمایی بەرژەوەندی دەسەڵات دەکات. ئەم ئیسلامە ناتوانرێ ڕێگەی پێبدرێت دەست بەسەر مرۆڤی موسوڵماندا بگرێت.

بۆیە بە کارێکی باشی نازانم ئەگەر بە شێوەیەکی جیاوازنەکراو ئەم ئیسلامە سیاسییە بە بەشێك لە ئاڵمانیا دابنێین. ئەوە کارێکی دروست نییە. تێگەیشتنێک لە ئیسلام کە لەگەڵ بەهاکانی دیموکراسیدا بگونجێت، بەشێکە لەم وڵاتە. مرۆڤی موسڵمان سەر بە ئاڵمانیان، نەک تێگەیشتنی ئایدۆلۆژی بارگاویکراوی ئیسلامیستەکان.

چونکە ئەم ئیسلامە سیاسییە ئیسلامی ئەو مرۆڤەی چینی ناوەڕاستی بەرلین-زێهلندۆرف "Berlin-Zehlendorf"ە نییە کە لەگەڵ بنەماڵەکەیدا جەژنی قوربان دەگرێت. هەروەها ئیسلامی ئەو گەنجە ڕۆشنبیرە ڕەخنەگرەش نییە کە لە زانکۆ دەخوێنێت. ئیسلامی ئەو هەموو ڕۆشنبیرانەش نییە کە ڕۆژی هەینی دەچنە مزگەوت و نوێژ دەکەن، بەڵام دینەکەیان وەک ئەرکێکی کەسیی خۆیان سەیر دەکەن.

ئیسلام، ئایینی زێدەڕۆی ئایدیۆلۆژی ئیسلامی دایکیشم هەرگیز نەبووە، کە تا ئێستاش لەو شارۆچکە بچووکە

عەرەبییەی ئیسرائیل دەژی و من لێی لەدایک بووم. هەروەها ئیسلامی منیش نییە.

ئیسلامی من جیاوازە لە ئیسلامی بانگخوازانی ڕق و کینە. هەروەها ئیسلامێکی جیاوازە لە ئیمامەکان کە هەموو ژیانی مرۆڤ بەسەر "حەلال" و "حەرام"، چاك و خراپدا دابەش دەکەن، هەڕەشەی دۆزەخ بۆ سەر ئەو کەسانە دەکەن کە لێکدانەوەکانیان بۆ قورئان جیاوازە یان خۆیان بە تەواوی پابەندی ئەو یاسا و ڕێسای ڕەفتارییەی کە دایانناوە، ناکەن.

لە ئیسلامی مندا هیچ سزایەک نییە ئەگەر جارجارە پەرداخێک شەراب بخۆمەوە. لە ئیسلامی مندا هەڵسوکەوتی سێکسی شتێک نییە کە پێویستی بە سەرکوتکردن هەبێت. ئیسلامی من کراوەیە بۆ ڕەخنە. من ناترسێنێت، کەسیتریش ناترسێنێت.

ئیمان لە کوێ کۆتایی دێت و ئیسلامیزم لە کوێوە دەست پێدەکات؟ سنوورەکان وەك چۆمێکی خوڕن. هەر بۆیە جیاوازیدانان گەلێك گرنگە. هەروەک چۆن دەبێت جیاوازی دابنرێت کاتێک باس لەوە دەکرێت، باوەڕ دەبێتە هۆی توندوتیژی.

چلۆن هەڵسوکەوت بکەم کاتێک منداڵەکەم دەپرسێت بیچمی خودا چلۆنە؟ ئایا لێی دەدەم - کە لە هەندێک

خێزاندا ڕوودەدات بۆ ئەوەی منداڵەکانیان وا ڕاهێنن کە ئەم پرسیارە بە تەواوی قەدەغەیە؟ یان وەڵامی دەدەمەوە کە نایزانم و هەوڵ دەدەم ڕوونی بکەمەوە بۆچی ئەمە پرسیارێکە بەو هاسانییە وەڵام نادرێتەوە؟ کەواتە ئەوە تەنیا پرسی ئیمان نییە، بەڵکوو گەلێك گرنگە: لە کوێی ئەم تەرازووەی نێوان تەقوا و ڕادیکالیزم وەستاوم؟ ئایا ڕێگە دەدەم گومان لەسەر ناوەڕۆکی بیروباوەڕەکانم بکرێت؟ تەنانەت هانیشیان دەدەم؟

هەروەها بۆیە ئەوەندە ئاگاداری ئەم جیاوازییەم چونکە قۆناغێک لە ژیانمدا تێپەڕی کرد، بیرکردنەوەم لە ژێر کاریگەری ئیسلامی ڕادیکاڵدا بووە هۆی ئەوەی کەسانێکم ڕەتکردەوە کە لەگەڵ هەموو یاسا، قەدەغە و بیروباوەڕ هاوبەشی ئیمانم نەبوون و سووکایەتیم پێدەکردن.

تەواو لەبەر ئەویە، دەزانم چ هۆشدارییەك بە مرۆڤ بدەم. من توانیم بیرۆکەکەم بگۆڕم. هەروەها ئەوەش دەزانم کە من لەگەڵ ئەو ئیسلامەی ئەمڕۆ لێی تێدەگەم تەنیا نیم. ئەمە خۆی لەخۆیدا هیواداریی دێنێ. بەڵام کارێکی گەلێك چەتوون لە پێشمانە ئەگەر بمانەوێت شێوازی بیرکردنەوەمان بگۆڕین. پێویستە هەر ئێستا دەست پێبکەین. هەروەها پێویستە هەمیشە بۆمان ڕوون بێت: بەرەنگاربوونەوەی ڕادیکاڵبوون تەنیا ئەرکی دەسەڵاتە

ئەمنییەکان نییە. هەروەها تەنیا قوتابخانە یان دایک و باوکان بەرپرسیار بۆ ئەو کێشەیە نین. موسوڵمان و غەیرە موسوڵمان دەبێ گۆڕان بەسەر شێوازی بیرکردنەوەیاندا بێنن. ئێمە هەموومان بۆ ڕووبەڕووەستان دەبێ ئامادە بین. بەرەنگاربوونەوەی ئایدیۆلۆژیای ڕادیکاڵبوون پرۆژەیەکی گشتی کۆمەڵگایە، دەرئەنجامەکەی داهاتووی هەموومان دیاری دەکات، بەڵام لە سەرووی هەمووشیانەوە ژیانی داهاتووی منداڵەکانمان دیاری دەکات.

کاتێک لەم لاپەڕانەی خوارەوەدا چارەسەر بۆ ڕزگاربوون لە ڕادیکاڵیزم دەخەمەڕوو، ئارگۆمێنت و قەناعەتەکانم بە بەستێنی چەند تێز و ڕێنماییەوە دەبەستمەوە. ئەو تێز و پێشنیارانە لێرەدا بە کورتی دەخرێنەڕوو - بەو هیوایەی کتێبەکەم بتوانێت وەڵامی جێی متمانە و ستراتیژی جێبەجێکراو پێشکەش بکات.

- بەلایەنی کەمەوە دەتوانرێ لە سەدا ٨٠ی ڕادیکاڵەکانی داهاتوودا ئەو قەناعەتە پێکبێنن کە بەشێکی زۆر لەوانەی دەتوانن دواڕۆژ توندڕەو بکرێن لە ئێستاوە لە ڕێگەی ڕێوشوێنی خۆپارێزی یان دەستێوەردانی پێشوەختەوە چارەسەر بکرێن و کاریگەریی زێدەڕۆیانیان لەسەر لاچێ. واتە هێشتا دەتوانرێت ڕێگری لە ڕادیکاڵبوونی ئەو کەسانە

بکرێت کە لە ڕێگەی کاری زانیاریی ئامانجدار، پەروەردە، پشتیوانی کۆمەڵایەتی یان ستراتیژییەکانی دیکەی خۆپارێزی بە مەبەستی دوورکەوتنەوە لە ڕادیکاڵبوون کاریان لەسەر بکرێ. بەڵام ئەمە پێویستی بە کار و چالاکیی نوێ هەیە. چارەسەرەکانی پێشوو ناتەواو و نارەزامەندانە بوون.

- تەنانەت ئەو گروپ و دەستانەی بە بەراورد لەگەڵ داعش بێ زیان دەردەکەون، دەبێت لەلایەن کۆمەڵگاوە چاودێری بکرێن و مەترسییە ئەگەرییەکانیان بۆ سەر دیموکراسی تاوتوێ بکرێن.
- دژە جوولەکەگەرایی یەکێکە لە مەترسییە گەورەکان کە شانبەشانی ئیسلامگەرایی بەڕێوەیە. هێرشەکانی پاریس، ئەوانەی کۆپنهاگن و بروکسلیش نیشاندەری ئەو بۆچوونەن.

- ئەمە باس لە شەڕێکە - بەڵام ئەوە، شەڕی ڕۆژئاوا دژی ئیسلام نییە، بەڵکوو شەڕی "ئێمە"یە لە دژی مرۆڤی زێدەڕۆ و ڕادیکاڵ: "ئێمە" وەک تەواوی کۆمەڵگەیەکی ڕۆشنبیری لایەنگری بەها ئینسانییەکان (لە موسڵمان، مەسیحی، جولەکە و

کەسانی غەیرە ئایینی) دژی ئایدۆلۆژیایەک کە دوژمنایەتی مۆدێرنیتە و هەوموو بەهایەکی ئینسانی ناو کۆمەڵگایە، باس لەسەر شەڕی بەها تاکەکەسییەکانە و دژی پیاوسالاری.

- تا ئێستا مشتومڕێکی چەواشەکارانەی ئێوە-ئێمە لە ئاڵمانیا بەڕێوەچووە. "ئێمە" و "ئێوە" لە ڕووی کولتووریی یان نەتەوەییەوە پێناسە دەکرێن. تا ئەو کاتەی گەنجانی خاوەن پێشینەی کۆچبەری بەردەوام ئەو هەستەیان تێدا پەروەردە نەکرێت کە جیاوازی کولتووری و ئایینییان بەو مانایە نییە کە بەشێک نین لەم کۆمەڵگایە، ئەوا بەدوای ناسنامەی ئەڵتەرناتیڤدا دەگەڕێن. ئەگەر ئەو هەستەیان تێدا پەروەردە نەکرێ، بە هەموو تواناییانەوە هەوڵ دەدەن خۆیان لە زۆرینەی کۆمەڵگا دوور بخەنەوە.

- باسکردن لەسەر ڕادیکالیزم دەبێ مشتومڕێک بێت سەبارەت بە بەهاکان، سەبارەت بە گەیاندن و بەهێزکردنی دیموکراسی. دەبێ بەبێ ترس و تابۆ ڕووبدات و لە چوارچێوەی ئیسلامیشدا بەڕێوە بچێت. ئەوەی پێویستە لێکدانەوەی

دیموکراتییانەی ئیسلامە بە هەڵوێستی ڕوون سەبارەت بە یاسا بنەڕەتییەکان.

- پێویستمان بە چاکسازییە لە ئیسلامی پراکتیزەکراودا: ڕاهێنانی ترس، تابۆکردنی سێکسییەت، باوەڕهێنان بە وشە و دەقی پێشتر دیاریکراو، پێداگری لەسەر دۆخی قوربانییکردنی خۆ و وێنەی دروستکراو لە دوژمن، ڕۆڵی نایەکسانی ژن و پیاو و ڕەفزی بیرکردنەوەی ڕەخنەیی و پرسیارکردن، دەبێ ئیتر کۆتایی پێ بێت.

درێژەی هەیە...